

ВІСНИК ГЕРДАЛД

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спілено - політичний місячник

ЗМІСТ

С. Корнич — Огляд світових подій	1
Д-р М. Кушнір — Большевицька філософія	5
Петро Перебийніс — Почерк (поезія)	7
В. Золоторіг — Зброя не менше жахлива, як атомова	8
Юрій Тис-Крохмалюк — Що таке „мала війна”	10
I. Левадний — Шевченко і Котляревський	12
Софія Наумович — Дещо про декабристів	14
В. С-ко — „Вінець каяття”	16
С. Женецький — Скільки є українців на Пряшівщині?	17
П. Кізко — Театральні гастролі — засіб московщення	19
Мих. Островерха — Уламки з широкого світу	20
Рецензії, огляди	23
Хроніка	25
З під'яремної України	30
Події велиki і маленьki	31
З підсовєтського гумору	33



ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постаті, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о. 2.00
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о. 6.00
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272 3.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, сторр. 80	0.50	Ф. Б. Корчмарик: Духові впливи Києва на Москов- щину в добу Гетьманської України, стор. 245 4.00
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	** Коссак-Охримович-Тураш: стор 190, ціна: т. о. 4.00, м. о. 3.00
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горній: Ідея і чин, стор. 408, т. о. 5.00
** Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа 2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії) 0.50
Д. Донцов: Правда праділів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій) 1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о. 4.00		П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій) 1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180 2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одівчій боротьбі, стор. 370 2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторі- нок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни 1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська держав- ність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215 2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську істо- ріографію, стор. 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112 2.00
А. Княжинський: На дні СССР, стор. 232	2.75	„ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ” — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о. 12.00
У. Самчук: Чого не гойть вогонь (роман) сторі- нок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105 2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушнір: Край і еміграція, стор. 47 0.75
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Островерха: На закруті, стор. 142 2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторі- нок 154	1.25	М. Островерха: Великий Василіянин, стор. 48 0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, сторі- нок 44	0.50	М. Островерха: Гомін здалека, стор. 127 1.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Островерха: Близки і темряви (спогад), стор. 208 2.00
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Островерха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32 0.50
В. Гришко: Пансловізм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25	М. Островерха: Грозна калини, стор. 132 2.00
Б. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича- Чупринки), стор. 31	0.25	М. Островерха: Без докору (міркування на мис- тецькі теми), стор. 154, 1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй 2.50
Е. Ляхович: Переївка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Орtega - i - Гассет: Вунт мас 2.00
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50	
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25	
П. Мірчук: З моого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50	
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	1.00	
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25	
П. Мірчук: Українська визвольна справа і україн- ська еміграція	1.00	
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942- 1952, стор. 319	2.00	
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00	
С. Збаразький: Крути, стор. 104	1.00	
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00	

АНГЛОМОВНІ ВІДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00
N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50
N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50
L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00
I. Mirchuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00
O. Honcharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00
W. Dushnyck: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВІРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК



ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

С. Корніг

НОВА АМЕРИКАНСЬКА ЗАКОРДОННА ПОЛІТИКА

Протягом липня і серпня ц. р. на міжнародній арені найбільш активною були ЗСА. Москва, по невдачі з міжнародною комуністичною конференцією в Москві у червні ц. р. і з огляду на напружені відносини з червоним Китаєм підібгала хвоста. І Громико, як звичайно, заговорив про необхідність наладнання співпраці із ЗСА.

Зауважити можна було також послаблення організованих комуністичними агентами заворушень студентів і інших екстремістських слівництв. Москва затрималась і переглядала свої пляни закордонної агресії.

**

В неділю 20 липня року Божого 1969-го перша людина — американський астронавт Ніл Армстронг — ступила на Місяць. Словами: „Людина робить малій крок, людство — величезний стрибок!” — започаткував він нову еру міжпланетарної комунікації. Його ім'я, як і імена двох його товаришів цієї неймовірної подорожі — Едвіна Олдріна та Майкла Колінса, які піднесли на Місяці прапор Америки, згадуватимуть завжди поруч з іменем Колумба, що відкрив Новий Світ.

Близькуче завершення програми „Аполло” і доставка на Землю зразків ґрунту з Місяця — найбільший триомф американської науки. На цьому етапі космічних дослідів ЗСА безумовно винесли на Місяці пропор Америки, згадуватимуть завжди поруч з іменем Колумба, що відкрив Новий Світ.

Здобуття Місяця викликало ентузіазм і патріотичне піднесення в ЗСА. День 21 липня проголошено вільним від праці. У своєму виступі на телевізії віце-президент Спіро Егню, обговорюючи успіх тієї фантастичної виправи,

заявив, що черговим завданням американської науки буде політ на Марс.

Зараз по зустрічі астронавтів на Тихому океані президент Ніксон виїхав у подорож, під час якої відвідав Південний В'єтнам, Філіппіни, Індонезію, Індію, Пакістан, Сіям, а крім того Румунію і Англію. Перебіг цієї блискавичної подорожі Президента був дуже успішний. По всіх столицях його приязно вітали. У своїх виступах Р. Ніксон запевняв народи тих країн у готовості Америки кожну з них захищати в разі потреби, якщо вони виявлять готовість самі боронитись. Президент був особливо задоволений із відвідин в Румунії, де не тільки уряд, але й численні маси народу приймали його дуже тепло. Президент Р. Ніксон, як і румунський президент М. Чаушеску у висліді переговорів прийшли до однозгідного переконання, що держави, не зважаючи на різні політичні ідеології, повинні жити між собою в мирі без будь-якої зовнішньої інтервенції.

Опозиційна до республіканців газета „Нью Йорк Таймс” з 5 серпня пише, що Ніксонові рідко удавалося так виразно й докладно висловити почуття і прагнення американського народу, як у двох промовах, виголошених в Букурешті. І далі зазначає, що засади, які проголосив Президент, можуть спричинитися до наяв'язання стосунків між Вашингтоном та Пейпінгом і скріплення зв'язків американсько-румунських. Розвиток дальших подій в Азії залежатиме від реакції Мао Тсе-тунга на висловлені Ніксоном стремління розпочати на тому континенті нову еру.

Стриманіше і критичніше поставився до тої поїздки прихильний до політики республіканської адміністрації „Дейлі Ньюз”, який пише: „Не обманюймо себе, ніби та тріумfalна ві-

зита в Румунії допровадила до полагодження всіх різниць поміж ЗСА і рабовласницькою союзною імперією. Дух „Аполло”, про який згадував Президент, напевно не є духом Брежнєва і Косигіна. Той дуумвірат і далі намагається угробити вільний світ, а тепер гризе собі пальці після здобуття американцями Місяця. Якщо внаслідок букарештської візити Ніксона зросте ненависть народів до Кремлю і підсилиться їхній гін до незалежності, це буде величим успіхом”.

Солідний і обережний „Волл Стріт Джорнел” докладніше підходить до аналізу поїздки Президента і розглядає її з точки зору розвитку в Азії новітнього націоналізму. Нова концепція американської політики в Азії, що її викликала в значній мірі внутрішня ситуація, як спротив опозиції і зростаюче незадоволення з війни у В'єтнамі, може, на думку цієї газети, виявитися доцільнішою в зв'язку з реальною ситуацією на тому континенті. Йдеться про те, що побоювання експансії збоку Китаю, яке так довго тяжіло над американською політикою, зменшилося. Китай тепер мусить більше думати про свої внутрішні проблеми і про забезпечення кордонів збоку Москви, ніж про експансію в напрямі Тихого океану.

Далі ця газета пише: „Ще більше значення можуть мати азійські націоналізми, ставши основою оборони проти внутрішніх переворотів і проти агресії сусідніх держав. Націоналізм дає себе поважно відчувати в цілому світі, і, коли ЗСА мають свої проблеми у В'єтнамі, Домініканській Республіці або в Перу, то має їх також Москва в Чехо-Словаччині і на Кубі. Щось подібне чекає китайців в Азії. Очевидно, нова, „обмежена” американська політика в тому обширі мусить зустріти поважні труднощі, але все ж треба таку пробу перевести, зірвати з до-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

тепершньою політикою постійного ангажування в довготермінові програми, в підтримку національних урядів, як альтернативу можливої гегемонії чи то американської чи китайської на Тихому океані. Під цим оглядом виявлено Ніксоном ініціатива є здорована.

Більш пессимістично і критично оцінює ситуацію Б. Вітошинський у „Шляху Перемоги” в статті „Азія — загрожений континент”. Розглядаючи поїздку през. Ніксона до Південної Азії на тлі війни у В'єтнамі, автор стверджує, що та кількарічна війна не наблизила ЗСА до наміченої цілі. Сама ціль тієї війни не визначена виразно. У В'єтнамі гинуть американські вояки, думаючи, що кладуть життя за шляхетну справу — свободу для В'єтнаму і Америки, а тим часом у ЗСА відбуваються бурхливі демонстрації „паціфістів”, які осуджують війну. Під тиском цих псевдомиролюбів сил Вашингтон погодився на першу поступку і розпочав мирові переговори в Парижі, з участю зрадників В'єтнаму. Ті переговори, як досі, принесли користь тільки противникам. Загроженими почують себе всі східноазійські країни, які зблизька стежать за тим, що діється у В'єтнамі. Проте, вони не бажають ризикувати далі напруженими взаєминами з Москвою і Китаєм. Ось так приходить до переоцінки сил в Азії меншими країнами того континенту. Поїздка Ніксона мала б привернути ближчим і дальшим союзникам ЗСА в Азії давнє довір'я. Але що означають словесні декларації там, де факти говорять куди переконливішою мовою?

Автор на закінчення стверджує, що „без ясно накресленої лінії волелюбної (а не тільки миролюбної!) політики ЗСА та інші країни будуть примушенні йти на дальші поступки Москві і Китаєві, а це у висліді приведе до війни, яку можна оминути допомогою визвольно-революційним силам в імперіалістичних і колоніальнích країнах на чолі з Москвою”.

Аналізуючи політично-мілітарну ситуацію в Азії на тлі останніх подій, приходимо до висновку, що війна у В'єтнамі не є ані малою, ані відірваною, провінціальною війною. Це — фокус, в якому концентрується епохальна боротьба двох світів, двох ідеологій — ідеології ідеалістичної з ідеологією матеріалістичною, рабства і волі, добра і зла, тьми і світла. Ці змаган-

ня двох сил ведуться на всіх континентах і на багатьох фронтах всіма можливими засобами. Поміж тими засобами одним з найголовніших є зламання духа спротиву вільного світу через пацифікацію громадянства, деморалізацію його і втрату почуття небезпеки.

Війна у В'єтнамі має виразні, але не проголошенні цілі. Ведеться вона за оборону незалежності ЗСА. Здеморалізована частина американського громадянства думає, що в'єтнамський фронт задалеко від ЗСА, але забуває про те, що від Куби до кордонів ЗСА лише 90 миль, і що там знаходяться морські, повітряні і атомові сили ворога.

Уряд през. Ніксона стоїть у боротьбі на два фронти — зовнішній і внутрішній. Цей останній проходить по лінії демократично-ліберальної більшості в Сенаті і Конгресі, яка зв'язує руки адміністрації в осягненні успіхів у В'єтнамі. Без сумніву, найбільш правильним є висновок ред. Б. Вітошинського про допомогу в боротьбі поневоленим народам, але про це можна буде говорити по 1970 році, якщо у доповнюючих виборах в ЗСА до влади прийде республіканська більшість в Конгресі і Сенаті.

Рівночасно з поїздкою президента державний секретар В. Роджерс відвідав Південну Корею, Японію і Формозу. Відомо, що в розмовах з Чі-янг Кай-шком Роджерс запевнив його, що ЗСА дотримають своїх зобов'язань в стосунку до Формози.

У липні і в першій половині серпня помітне було зменшення бойових акцій у В'єтнамі, які загострилися під кінець місяця. Притихли в ЗСА пацифістичні демонстрації студентів і заколою негрів.

З-поміж інших подій у ЗСА, які звернули на себе увагу громадянства, варто відмітити трагічний випадок вночі з 19 на 20 липня в околиці Масачузетсу, в якім згинула Мері Джо Копекне, колишня секретарка Роберта Кеннеді, яка їхала разом із сенатором Едвардом Кеннеді. Лише через 9 годин зголосився Е. Кеннеді на поліції. Обставини справи ще не вияснені. Громадська опінія обурена. Сенатор втратив популярність і не буде кандидувати в 1972 році на президента. Таким чином демократи втратили свого кандидата, а нового поки що не мають. Треба зазначити, що сен. Едвард Кеннеді ви-

ступав проти уряду през. Ніксона з найбільш уїдливою і неперебірливою критикою.

7-го серпня канцлер Німеччини Курт Кіссінгер відбув наради в ОН із секретарем У Тантом, після чого нараджувався у Вашингтоні з президентом Ніксоном.

До важливих політичних подій належить зачислити ухвалення Сенатом ЗСА закону про інсталляцію АБМ — системи протиракетної оборони.

Близький Схід

В цьому запальному обширі дедалі частішають і набирають на силі т. зв. прикордонні інциденти поміж Ізраїлем, Єгиптом і Йорданією. Бої, в яких беруть участь танки, літаки, артилерія і піхота, повторюються щодня. Є вбиті, ранені і втрати в майні. Рівночасно Ізраїль і Єгипет проголосили, що умови перемир'я з 1967 року їх не зобов'язують. Прем'єр Ізраїлю Голда Меїр заявила про це в публичному виступі. Вона пригадала при тому понад сто випадків порушення умов перемир'я збоку Йорданії і триста збоку Єгипту. А Єгипет через представника президента Гамаль Абдель Нассера просто заявив на пресовій конференції, що його країна перебуває в стані війни проти Ізраїлю, яка буде тривати аж до визволення Синайського півострова.

На засіданні Ради Безпеки ОН, скликаному на домагання Йорданії 1-го липня, обговорювано скаргу Йорданії проти Ізраїлю, який „освоює“ східну частину Єрусалиму, окуповану у війні 1967 року. Чотири великодержави засудили такі заходи Ізраїлю, які стоять на перешкоді до ізраїльсько-арабського замирення. Але ЗСА, Британія і Франція не погодилися на встановлення економічних санкцій супроти Ізраїлю. Секретар У Тант звернувся з закликом до обидвох сторін дотримуватися умов перемир'я і рівночасно остеріг, що ситуація на Близькому Сході може допровадити в кожній хвилині до вибуху нової війни.

На початку серпня відбулася в Єрусалимі конвенція урядуючої в Ізраїлі Партиї Праці, на якій виявилися гострі розбіжності поміж двома її групами — очолюваною міністром оборони Мойше Даяном і очолюваною прем'єром Голдою Меїр. Ідеться про різниці в поглядах на тери-

Мокрая индустрия, то есть импортная промышленность, не может существовать без импорта сырья и материалов из-за границы. Поэтому мы должны стремиться к тому, чтобы импортные поставки сырья и материалов были минимальными, а экспортные максимальными.

МАНДИОБА — «БОРГ ХАПОДІЙ»

Бажентин Михаил Павлович (р. 1966 г.) – кандидат технических наук, доцент кафедры «Математика и информатика» Ульяновского государственного технического университета. Окончил Ульяновский государственный технический университет по специальности «Математика и информатика». Работает в Ульяновском государственном техническом университете с 1990 года.

3. *Introducción al diseño y desarrollo de sistemas informáticos*. Madrid: Bracetti, 1996.

3. **Я**къ да събератъ и обработятъ тези данни, т.е. да използватъ тях за определение на възможността да се извърши транзакцията.

KOI BOOK YTA MPOBVARA CHAJINTI
CEEREE R KNEEBI

B *Iraji* *nicjia* *hepborej* *yphaborej* *kpnjan*, *mo*
hactyntia *hacjizion* *poarjialy* *coujachetia* *ko-*
ta *pocttihinx* *ctpashke*, *zatrepjkene* *horinn* *M.*
yphaj *upemepa* *Mapjaha* *Fymop*, *zatrepjkene* *horinn* *M.*
Pymop, *korjunnihin* *yhntejp*, *spofomyba* *cjin* *yphaj*
3 xpcicnichcknx *memokpatte*.
L*hepbajicnyc* *Phi*, *fpahko*, *mo* *mae* *bake* *76* *po-*
hi, *ykns* *zaaxoja*, *mo* *Ecnachia* *mo* *ho* *bljxo-*
ui *he* *ctajia* *shobr* *tepehom* *romajnchckroj* *birinh*
i *kaoy*, *23*-*ro* *sunna* *mapjiamet* *a* *Maapjunti* *glip-*
uicjto *491* *uporj* *19* *rojocia* *zatrepjkene* *homjho-*
ha, *ak* *ho* *hactyntihinx* *a* *xapakrepi* *rojocia* *neb-*
karbin *i* *masobjytpholo* *rojocia*. *Lle* *ctahobunne* *zaa-*
me *Xyah* *Kapjapoco* *no* *ycetyljhenni* *reh*. *Phi*, *fpah-*
ko. *Pibohachio* *mapjiamet* *yxbajine* *ctaztyt*, *ha*
me *Xyah* *Kapjapoco* *no* *ycetyljhenni* *reh*. *Phi*, *fpah-*
ko, *upnshahenj* *rojocia*, *ak* *ii* *mae* *fpahko*. *Keppjbarinme* *upje-*
uicjatib, *saupjohobahinx* *Kopjohno* *Parjato*. *Hje-*
hi *Pajm* *upnshahantb* *Phi*, *fpahko*. *Cam* *Xyah* *Kap-*
tepecyterpa *jiolgepajihmn* *spodjyminha* *ta* *noqajinbiecb*
*pa**jkvba* *nnadinti* *spodjyminha* *ta* *noqajinbiecb*
cyhopton *mojoujt*, *aka* *upparhe* *kpamjolo*.

Y *Barthomy* naci a *España* ocojirinx nojin he
6yjo. Y *Opahuitz* napejeho *Merajiparsuhio* p'ap-
ka, *Baptictz* nrolo *Ochinkeno* ha 12,5%. B *Hexo-*
C *Jorbari* nchi *toctymoro* *smilhortscha* oryuanjiny
haiajy *Moctezun*. *Saximuna* *Himenehna* cotixt nepea
nogopam a *inchoatam* II, P. *Tlegas* *cojibartica*,
mo *binogopan* *monposasjatz* zo *binachehna* *cintayali*
i *soltupamehna* *binajinbi* *nappiti* *hlicchitipa*, *arkin*
smoke *beetza* *bilipu* *he3ajekhy* *haujohazihy* no-
jhiny, *Uta* *rolo* *mae* *temep* *chupantjirny* *nohp-*

Epoca

якобы якорь.

Д-р Михайло Кушнір

БОЛЬШЕВИЦЬКА ФІЛОСОФІЯ

4. Психологія

Большевицьку психологію характеризують такі основні тези: матеріалізм, епіфеноменізм і соціологічний детермінізм.

1. Большевицька психологія є здецидовано матеріалістична. Вона мусить бути такою на ґрунті загальної матеріалістичної тези, згідно з якою всі явища є проявами матерії. Але навіть найелементарніший виклад цієї філософії має крім того багато матеріалу, що стверджує виразно й прямо матеріальний характер психічних явищ. Ці тексти постійно стверджують, що людська психіка, чи пак дух, є продуктом, чи функцією матерії. Енгельс учає:

„Наша свідомість і наша думка, якими нематеріальними (трансцендентними) вони б не видавались, є продуктом матеріального, фізичного органу, мозку. Матерія не є продуктом духа, а самий дух є тільки вищим витвором матерії” (107) [також: К. Маркс, Избранные произведения, т. I, стар. 329].

Ленін уточнює:

„Образ світу є образом того, як матерія порушується і як „матерія думає” (107) [також: Ленін, т. XIII, стор. 288].

А Сталін додас таке вияснення:

„Думка є витвором матерії, що досягла у своєму розвитку високого ступня досконалості, а саме — продуктом мозку, а мозок — органом думки” (107).

Як бачимо з вище наведених текстів, большевики не заперечують існування духа, чи пак думки, — натомість твердять, що дух, чи пак думка, є витвором матерії, при чому цей витвір є бодай функцією тієї матерії. Бо коли „матерія думає”, треба очевидно розуміти, що немає нічого, що ми могли б назвати душою, себто немає жадного предмету, жадної духовової речі, а існують тільки духові процеси, які є проявом матерії на високому ступні її розвитку. Отже, немає зasadничої, але є тільки ступнева різниця між процесами, які називаємо матеріальними, і духовими явищами. Большевицька психологія є доктриною крайньо матеріалістичною.

2. Цей матеріалізм має певні риси, які вільно назвати епіфеноменічними. А саме духові функції в большевицькій філософії є певним відблиском, чи копією матеріальних функцій в поточному значенні слова; духові явища супроводять матеріальні явища, відблиском яких вони є і долю яких поділяють. Большевики не заперечують дійсне існування психіки, але вважають її секундарною, другорядною дійсністю в стосунку до матерії. Ленін формулює цю тезу так:

„Матерія, природа, буття, фізичне — є первинні, а дух, свідомість, враження, психічне — похідні” (Ленін, т. XIII, стор. 119-120) (107).

А Сталін, як звичайно, уточнює:

„Матерія є первинна, бо вона становить джерело вражень, уявлень, свідомості, тоді як свідомість є другим даним, похідним, бо вона є відзеркаленням матерії, відзеркаленням буття” (107).

Звідси виникає для Сталіна теза: „Не можна відділяти думки від матерії, не зробивши грубої помилки” (107).

Щоб правильно зрозуміти ці твердження, треба пам'ятати, що думка є також проявом матерії і одною з її функцій. Отже, увесь большевицький епіфеноменізм зводиться до твердження, що ця форма матеріальних явищ, які називаємо „психічними”, становить рід неповної копії інших, не психічних явищ тієї ж матерії і від них цілковито залежить.

Большевицька філософія стосує наведений вище епіфеноменізм до соціології, а саме до стосунку, що виникає між ідеями і теоріями, які панують в суспільстві, і „матеріальними” умовинами його життя. Вона твердить у тій ділянці, що матеріальні умовини життя (себто методи продукції) визначають ідейне, релігійне і т. п. життя суспільства. Бо коли матерія є „першим даним”, є первинна, а свідомість є „другим даним”, є похідна: „виникає, що матеріальне життя суспільства, його буття є та-жеж первинним, тоді як його духове життя — є другим даним, похідним; що матеріальне життя суспільства є об'єктивною дійсністю

(предметною дійсністю), яка існує незалежно від волі людей, тоді як духове життя суспільства є віддзеркаленням тієї (предметної дійсності) об'єктивної реальності, віддзеркаленням буття" (110).

Це — постава т. зв. історичного матеріалізму, про який большевики звичайно багато говорять. Але вибраний нами текст з філософічного боку цікавий головно тим, що, стверджуючи незалежність матеріального буття суспільства від людської волі і називаючи духове життя суспільства „віддзеркаленням” його матеріального життя, стверджує тим самим епіфено-менізм у суспільній ділянці.

Але це було б неточним і викривленим розумінням большевизму, коли б ми приймали, що згідно з його доктриною психіка, а зокрема суспільні доктрини і т. п. не мають жадного впливу на біг історії.

„Нові суспільні ідеї і теорії постають тільки тоді, коли розвиток матеріального життя суспільства ставить перед суспільством нові завдання. Але після того, як вони виникли, вони становлять дуже поважну силу, що облегшує здійснення нових завдань” (111).

„Теорія стає матеріальною силою, коли вона оволодіває масами” (К. Маркс и Ф. Энгельс, т. I, стор. 406) (112).

Звідси виникає, що людська психіка є одним із чинників у загальному розвитку матерії. Як воно діється — не легко зрозуміти, коли вона має бути постійною копією матеріальних явищ. Але, не зважаючи на це, большевики постійно і з великою силою обороняють цю тезу; на їх думку, меншовики завдачують свій упадок бравкові зрозуміння тієї правди. (112).

3. Большевицька психологія є врешті детерміністичною доктриною, що заперечує свободу волі.

І в цій справі, подібно коли йдеться про космічний детермінізм, большевики рішучо твердять, що вони побороли антиномію детермінізму і свободи, визнавану метафізиками.

Саме філософія марксизму відкидає становище тих, які твердять, що воля людини нічим не в'язана, як „антинаукове становище”. Але большевики не менше суворо твердять і детермінізм (С/1955 — 109 — С/1963 — 121). Вияснення цього парадоксу, подібно зформульован-

не, міститься у подібній формі до тієї, з помічю якої большевики „перемагають” антиномію космічного детермінізму й індетермінізму. Оце підставовий текст:

„З точки зору діялектичного матеріалізму свобода засновується не на уявній незалежності від законів природи, а на пізнанні цих законів, на можливості використання їх у практичній діяльності” (С 423).

„Свобода волі це не що інше, як здібність вносити рішення зі свідомістю знання. Вона є усвідомленою необхідністю” (С 423).

Ця остання дефініція є гегелівська (пор. Ленін: Материализм и эмпириокритицизм, Москва, 1920, стор. 198 і наст. — звідки цей текст передруковано в „Краткий філософський словар”). Однак, у Гегеля вона не є виразом такого крайнього детермінізму, бо єдиною реальністю є, на його думку, Дух, що доходить в людині до свідомості своєї духової необхідності; натомість у большевиків, як ми бачили, єдиною реальністю є матерія. Отже, йдеться про матеріальну необхідність, себто підлягання механістичним законам матерії. Свідомість людини, що вона їм підлягає, називають тут большевики „свободою”.

Звідси виникає зовсім ясно, що система є крайньою детерміністичною, а те, що большевики називають „свободою”, є попросту можливістю впливання людини, здетермінованої законами природи, — на певний відтинок дійсності, таким способом, яким також природничі чинники впливають одні на одні — так, як цитований вище град впливає на зріст рослини. Як там, з обмеженого становища законів, що рядять розвитком рослини, град є випадком, так тут, у ділянці своєї діяльності, людина є незалежною від законів, якими користується, — наприклад, коли „поборює” закони гідрравліки шляхом будування греблі, сама будучи вповні здетермінована законами, що рядять нею самою.

Детермінізм большевицької психології є поняттям передусім суспільно; воля людини є здетермінована, згідно з доктриною марксівського матеріалізму, не прямо загальними законами природи, але за посередництвом законів розвитку суспільства. Є це теорія історичного матеріалізму, згадана вже вище, яку мусимо тут

розглянути з уваги на її психологічні кон- секвенції.

Історичний матеріалізм з'ясований у скоро- ченні, що його більшевики називають „гені- яльною формуліровкою”, у такому уривку зі вступу Маркса до „Критики політичної еконо- мії” (1859).

„В суспільному витворюванні своєї екзистен- ції люди вступають в окреслені, необхідні, неза- лежні від їх волі стосунки — продукційні сто- сунки, які відповідають окресленому ступневі розвитку їх матеріальних продукційних сил. Суціл цих продукційних стосунків становить економічну структуру суспільства, реальну ба-зу, на якій височить юридична і політична над- будова і якій відповідають окреслені форми су- спільної свідомості. Метода продукції матері- яльного життя детермінує взагалі суспільний, політичний, культурний і духовий процеси життя. Не свідомість людей визначає їх буття, але, навпаки, їх суспільне буття визначає їх свідомість” (126) (С/1955 — 166 — С/1963 — 177).

Отже, процес розгортається (логічно і часо- во) в такому порядку: 1) люди працюють над витворенням своєї екзистенції, себто матеріаль- них дібр, конечних для прожитку; 2) тим са- мим вони вступають у незалежні від їхньої во- лі продукційні стосунки; 3) ці стосунки станов- ляють „базу” — як знаємо з попередніх виснов- ків — причину, і то детерміністичну, з одного боку права і політики — з другого боку куль- тури і духового життя; 4) Маркс робить ціл- ком слушно висновок, що свідомість (зміст людської психіки) людини визначається бут-тям суспільства. Треба звернути увагу на те, що Маркс в останньому реченні не говорить на- віть „суспільна свідомість”, але тільки „свідо- мість”. Очевидно, логіка системи вимагає, щоб цілий зміст психіки людини був здетермінован- ний суспільством.

Більшевицька література дає нам широкий матеріал, що ілюструє цю тезу. Зокрема не бра- кує в ній вичисловання складників оцього „ду- хового життя” обумовленого суспільством: сам Маркс наводить право і політику і загально культуру, але вже Енгельс прецизує у своїй промові на похороні майстра соціалізму:

Петро Перешийніс

ПОЧЕРК

Мамо,
одержав від тебе листа.
Мамо,
рядки твої зігнулися від втоми.
Я довго сидів
і мовчки гортав
літа,
що причаїлись за нашим

домом.

Згадую, мамо, твій почерк,
рівний і точний,
такий, як спокій і вневіченість
батькових рук.

Згадую, мамо:
здригнувся твій почерк,
коли серед ночі
звістка про тата
влетіла до хати,
мов чорний крук.

Згадую:
Ти пишеш, мамо, на папірцеві
вже згорбленим, посиливим

почерком:

що мені взяти з собою в дорогу.
І кострубаті рядки
пропікає наскрізь сльоза.

Мамо,
ти довго стояла тоді на порозі
і стискала в сухих долонях
задавлене горе.

А потім, знаю,
розгортала думок сувій.
Мамо, мамо!

Мені так багато говорити
почерк третячий твій.

м. Тернопіль

„Кожний даний ступінь економічного розвит-ку народу чи епохи становить основу, з якої ви-никають і якою внаслідок цього тлумачаться державні інституції, правні концепції, мистец-тво і навіть релігійні уявлення, а не навпаки”. (Маркс и Энгельс, Избр. произв., т. II, 157), (С 177).

Можна поставити собі запитання: чи продук-ція не могла б бути понята індивідуально і чи в такому випадку ми не могли б говорити про несуспільну психіку людської одиниці? Але цю можливість категорично виключає ствердження Сталіна, що „продукція є завжди, в усіх об-ставинах, суспільною продукцією” (115). Зре-

B. Золоторіз

ЗБРОЯ НЕ МЕНШЕ ЖАХЛИВА, ЯК АТОМОВА

Уперше про небезпеку, що становить для населення змаганинована хемічна і бактеріологічна зброя, заговорили в Америці минулого року, коли на одному з військових складів „просочився” з контейнерів отруйний газ, внаслідок чого тяжко потерпіло кілька вояків і згинуло до трьох тисяч овець, що паслися поблизу того складу.

22-го липня ц. р., після того, як настрашена цим випадком адміністрація японського острова Окінави запротестувала проти магазинування на американській військовій базі хемічної зброї, Департамент Оборони офіційно признався, що отруйні гази пересилається через океан із ЗСА на всі військові бази. При цьому заявлено, що з Окінави запаси отруйного газу будуть вивезені назад до Америки.

Проти утримування отруйних газів на американських військових базах у Західній Німеччині запротестував також боннський уряд.

Військові речники ЗСА ствердили, що артилерійськими стрільбами і бомбами, наладованими смертельним газом, від 1950-их років, з часів урядування Кеннеді, забезпечується всі американські військові групи поза Америкою — на Окінаві, в Західній Німеччині, в Південній Кореї... Але вони рішуче заперечили наявність при тих групах бактеріологічної зброї.

Після широкого розголосу, що його набрала справа з „просочуванням” газів із здавалося б абсолютно забезпечених металевих контейнерів, після обговорення цієї справи в Конгресі, військова влада вирішила була затопити в Атлантичному океані поблизу узбережжя Нью-

ферована вище логічна схема мас у большевиків сильну підставу. Її висновком є цілковите відіbrання людській істоті автономії і цілковите підпорядкування її матеріальним умовинам суспільного життя.

Большевицька психологія — крайньо детерміністична.

В наступному числі дамо п'ятий розділ викладу большевицьких підставових зasad і тверджень, а саме „Аксіологію”.

Джерзі десятки тонн перестарілого типу „негайної смерті”, але по якомусь часі це своє рішення змінила.

Згідно з даними американської розвідки, в Советському Союзі безперервно нагромаджується хемічну та бактеріологічну зброю, яка у відношенні до всієї іншої зброї становить 13-15 відсотків. І кожне військове советське з'єднання має певну кількість стрілен, наладованих отруйним газом. В усіх інших європейських і азійських країнах „підпільна” продукція цієї зброї також невпинно розвивається.

Серед політиків і військовиків від часу закінчення першої світової війни поширилась була теорія, згідно з якою жадна з воюючих сторін ніколи не відважиться першою застосувати хемічну чи бактеріологічну зброю, щоб не спровокувати противника на відплатний удар тією самою зброєю. До якогось часу така теорія була поширена і щодо атомової зброї, але тепер вірять у неї щораз менше, бо хто може поручитися за диктаторів в СССР і червоному Китаї, цих сучасних чингіз-ханів, що, ніким не контролювані, вимахують атомовими бомбами, паралізуючи в „капіталістичному світі” волю до оборони.

Часи, коли людина почала застосовувати хемічну зброю, сягають чи не кам'яного віку. Вже тоді, навчившись добувати вогонь, боронилась вона димом проти своїх ворогів у людській і звірячій подобі.

В історії Індії залишились згадки з-перед 2000 років про вояків, які вживали проти своїх противників димової заслони, а також запальних речовин.

Відомий в історії України так званий „грецький вогонь”, що вибухав з незнаної тепер речовини, коли греки з катапульт кидали її в воду. Це була дуже небезпечна зброя супроти українських княжих флотилій.

Під час Кримської війни в 1854 році британський адмірал пробував був уживати отруйних газів проти московських військ. А в 1862 році якийсь мешканець Нью Йорку пропонував юнійному військовому командуванню наповнюю-

вати хлориновим газом артилерійські стрільна у боях проти конфедератів.

Широко практикували під час воєн на всіх континентах отруювання криниць і колодязів, щоб винищувати війська противника, його населення і худобу. Є дані, що робили це подекуди і в першій та другій світових війнах.

У 1915 році в Бельгії, над рікою Іпр, німці вперше застосували в широкому маштабі проти французів отруйний газ, названий пізніше „іпритом”. Незабаром після того застосували німці отруйні гази на російському фронті. За кілька місяців по перших німецьких газових атаках англійці виступили проти німців з такого ж роду газом, що паралізував дихальні центри і осліплював людину. З обох сторін уживали його або у вигляді газових хмар, що їх випускали із відповідних збрінників за вітром, або в стрільнах і гранатах. Пізніше почали застосовувати так званий гірчичний газ, який не лише вражає шкіру, але й викликає загальне отруєння організму.

Всього в першій світовій війні згинуло від хемічної зброї 1.300.000 людей.

Літаків у газовій війні не використовувано.

З тих часів з'явилися газмаски, що їх і в другій світовій війні на всякий випадок мали при собі єсяки німецької і альянтських армій. Але, як відомо, навіть Гітлер при всій своїй безоглядності, в найбільш критичній ситуації, не рішився віддати наказу про вжиття газової зброї, знаючи, що це означало б для Німеччини цілковиту загибел.

Між двома світовими війнами продукція отруйних газів ніколи не припинялась, а їх убивчу дію щóраз більше підсилювало. І тепер с їх сотні різного роду, починаючи від „невинного” напалму, що винищує рослинність на ворожій території, слізного та „веселячого” газу, що лише тимчасово обезвладнюють людину, до газів-плинів неймовірної нищівної сили. Очевидно ЗСА і СССР у зброянівських перегонах розвинули цю ділянку до розмірів, на які лише спроможна сучасна наука. Фахівці стверджують, що проти продукованих тепер газів не забезпечують ніякі газмаски і ніякі спеціяльні костюми, а вражена ними земля залишається неродючою на десятки років.

По закінченні другої світової війни в переможній Німеччині альянтські іsovетські розвідники знайшли на військових складах новий, незнаний ще тоді на Заході газ, який названо „нервовим газом”; бо він негайно паралізує в людині всю нервову систему. Продукт фосфоричних кислот, цей газ не має ніякого запаху, смаку і кольору. Зберігається його в плинному стані, і випарів, що витворюються з двох крапель цієї речовини, цілком досить, щоб убити людину протягом чотирьох хвилин. 0.9 літра вистачає, щоб знищити всі рослини і всі живі істоти на площі одної квадратної милі.

Советські чинники негайно здемонтували в Німеччині кілька фабрик, що виробляли цей газ, і перевезли їх до СССР. Нервовий газ почали продукувати і в Америці, щораз більше його вдосконалюючи. Д-р Соммерсон, заступник командувача армійського хемічного корпусу ЗСА, заявив кореспондентові: „Це справді дуже сумна річ усвідомлювати собі, що кожна упромисловлена країна може тепер продукувати цей смертельний матеріал в кількості сотень тисяч тонн щоденно”.

Америка, — стверджують військові фахівці, — ще не готова до оборони проти нагальної, масивної газової атаки. Міжнародні договори, які б забороняли уживати у війні отруйних газів, не є жадною гарантією, що воюючі сторони будуть їх додержуватись. Прикладом цього може бути Гаагський договір з 1899 року, що його першою порушила Німеччина. Також клаптем паперу виявився договір, підписаний у Вашингтоні у 1921 році, і женевський договір з 1925 року.

І тому в цій ситуації в Америці невпинно провадяться інтенсивні досліди над розвитком наступальної і оборонної хемічної та бактеріологічної зброї. В Меріленді, Індіані, Колорадо, Арканзасі, Флориді, Каліфорнії і Уті в спеціяльних лябораторіях дні й ночі працюють фахівці над удосконалюванням хемічної зброї, що є не менше руйнівною, як атомова.

В недавньому інтерв'ю у Вашингтоні секретар оборони Мелвін Лейрд, говорячи про небезпеку війни, заявив: „Ми нагромаджуємо великі запаси атомової зброї, жахливих газів, збудників інфекційних недуг і інших засобів, щоб стимулювати потенціяльних ворогів проти замі-

Юрій Тис-Крохмалюк

ЩО ТАКЕ „МАЛА ВІЙНА”

Додержуватися Ялтинської угоди означає фактично капітулювати перед злом, яке Захід учинив поневоленим народам. Ніякі пропагандивні твердження, мовляв, у нашому інтересі співжити з Советським Союзом, не змінюють суті справи.

Поділ світу на дві частини для Москви вигідний, бо при цьому жадна західня потуга не має права втрутатися у справи совєтського бльоку. Мілітарні агресії, як це було з Чехо-Словаччиною, винищування поневолених народів, не дають правної підстави для будь-якої акції Заходу. Статус кво.

Таку ситуацію Москва використовує для підготови світової революції. Одним із етапів її головного пляну є так звані малі або революційні війни.

Ще в 1957 році советський маршал Родіон Малиновський говорив:

„Мусимо опанувати всі протиамериканські сили марксистськими тезами, агітацією і пропагандою, поглибити суперечності в кожній південно-американській країні, щоб викликати політичну анархію, паніку і недовір'я до державних інституцій... скріпити кадри комуністів, повести за собою університетську молодь, робітників і селян... посіяти роздор між ними і легальними секторами порядку, як збройні сили, поліція, церква”.

10-го вересня того ж року говорив Кастро: „Дехто твердить, що можливо здобути владу в будь-якій країні Південної Америки без збройної боротьби. Це брехня. Ядром революційного руху завжди є партизани”.

рів ударити по нас цією зброєю. Але ми ніколи не вживемо її першими”.

У редакційному коментарі ньюйоркського „Дейлі Ньюз” в зв’язку з цим слушно завважено, що така заява, повторювана різними американськими державними мужами протягом останніх 20 років, може лише заохочувати противників розбудовувати свою зброю, зокрема хемічну, щоб у слушний час без виповідження війни обернути її проти Америки.

Че Геварра писав у журналі „Тріконтіненталь” 16 квітня 1957 року: „Ненависть як фактор боротьби, ненависть до ворога перемагає все. Вона робить з борців холодну машину для вбивання. Наши вояки мають бути такими... Нарід без ненависті не зможе перемогти... Уся наша акція — це бойовий поклик...”

Малиновський проголосив перший етап боротьби за опанування сфер впливу Заходу. Кастро і Че Геварра подали напрямні другого етапу. Оцей Че, що його ім’я стоїть на пропорах гіллісівської і студентської молоді, яка прагне знищити всі основи демократії.

Революційна лінія комунізму, зокрема московського імперіалізму, на всіх континентах та сама. В Болівії, у В’єтнамі, в Нігерії — всюди бачимо, як діє сконструйована в Москві машина для вбивання, як зростає садистична ненависть до противника.

Пляни Москви дуже докладні і використовуються залежно від ситуації у різних секторах життя тієї чи іншої країни: політичному, ресурсовому, релігійному, національному, економічному, військовому. В останніх роках, наприклад, у релігійному житті, комуністи розпалюють серед християн, зокрема католиків, почуття вини за історичні помилки, за гамування розвитку наук, за піддержування капіталізму. Ці проблеми роздуваються до крайніх меж, як засадничі проблеми, чим підважується авторитет Церкви.

Усі події бунтарського характеру, які можемо обсервувати по різних державах Заходу, в плянах Москви є першим етапом боротьби за світову революцію без огляду на кордони і Ялтинську угоду. Про це виразно говориться у постановах комуністичних з’їздів. Так само ясно писав про свої наміри Гітлер у книжці „Майн Кампф”. Не вірили люди тоді у пляни Гітлера, не вірять тепер у пляни Москви.

Мілітарні пляни комуністичної революції змінюються залежно від умов кожної держави. У Південній Америці підготова до партизанської акції проходить під національними кличками, що їх висунули ще в давніших часах найвиз-

начніші національні борці за свободу. В Азії партизани залежать від комуністичної партії і діють за її наказами. Виявилося, що партизани, які борються під гаслами справедливості, здобуття соціальних прав і за національні принципи, є кращими вояками, як ті, що воюють за комуністичні доктрини. Це стверджено зловлений у Болівії відомий французький комуніст Регіс Дебрай.

Революційна мала війна, згідно з пляном, має розвиватися так:

1-ий етап: Малі групи партизанів, постійно пересуваючись з місця на місце, досліджують терен майбутніх дій. Група діє законспіровано, не виявляючи себе перед населенням.

2-ий етап: Скреплення новими партизанами, але ще далі у малі ядра, з повним опануванням терену дій.

3-ий етап: У повній тайні група готовиться до боїв. Навіть поодинокі партизани не знають імен своїх товаришів і їхнього походження. Клімат і суворе життя в примітивних умовах уже не справляють труднощів тим воякам. Хто не витримує такого життя, того переводять на інші терени або у спеціальні школи, де підготовляють партизанів для боротьби у містах.

4-ий етап: Партизани вже не криються перед населенням, агітують його і дістають від нього харчі. Вступають у бої з урядовими військами.

ВЕЛИЧЕЗНА ПОВІНЬ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

У першій половині червня ц. р. у Західній Україні, особливо в областях Львівській, Івано-Франківській, Закарпатській та Чернівецькій, внаслідок злив і довготривалих дощів вилив Дністер та інші ріки. Рівень води в Дністрі піднісся на 7-8 метрів. Вода затопила багато хат, підприємств, шкіл, лікарень і знищила заєзіни на полях. В одній лише Івано-Франківській області треба було евакуювати 75.000 населення. У рятунковій акції брали участь гелікоптери, моторові човни та сотні автомобілів з інших українських областей.

З огляду на повінь вигляди на врожай у згаданих областях дуже малі. Советська преса промовчуся наслідки повені і не повідомляє про заходи в боротьбі з цим стихійним лихом,

Як повідомляють у приватних листах з України, від 1914 р. ніхто це займається регуляцією Дністра та його приток. Побудовані 80 років тому греблі не витримували падиску води і розвалювались. Охоронні резервати, засаджені лозиною, довгими роками без належного догляду, також не могли стримати розлив вод.

В тому періоді вони нав'язують зв'язок з партізанами сусідніх околиць.

5-ий етап: Партизани творять регулярні відділи, вступають у більші бої з урядовими військами, здобувають міста, будують довкола своїх операційних баз оборонні споруди.

6-ий етап: Партизанска головна операційна база поширюється і стає „візволеною” частиною країни, з законами „соціалістичної” держави.

Перші партизани в даній околиці — це професійні вояки-диверсанти, вишколені в СССР чи в інших комуністичних країнах. У Південній Америці центр вишколу знаходиться на Кубі. Із щоденника Че Геварри знаємо, що сам він перейшов з Куби до Болівії з малою групою партизанів, інфільтрованих на фальшиві папери як журналісти, студенти, торговельні агенти тощо. Ця група збиралась у глухій околиці, а до неї приставали з часом місцеві революціонери, перемовлені революційною організацією, яка вишкувала людей, готових до боєвої акції. Цю роботу виконували чужинці, приналежні до інтернаціонального „руху лівих”.

Здобути довір'я населення нелегко. Живе воно у горах і лісах, убоге і несвідоме, знає тільки потугу державної влади: війська і поліції. Саме слово „партизан” не діє переконливо, доки вони не покажуть свою бойовою акцією, що мають силу. Тоді партизани ліквідують місцевих представників влади, які далися взнаки населенню, розганяють поліцію і розбивають малі відділи урядового війська. Таких дій вистачає, щоб населення визнало авторитет нової влади. Певну роль відіграє тут також його страх перед реакцією державної влади.

У своїй пропаганді партизани ніколи не вживають слова „комунізм”, яке насторожує населення. Їхня революція, мовляв, національна, звернена проти чужих і власних визискувачів. Одним з їхніх головних гасел є земельна реформа. Кастро теж, доки не осягнув влади, не говорив про комунізм.

Хаос у країні спричиняють численні страйки, саботажі, деморалізація війська і уряду. Влада, намагаючись вдергати порядок, охоронити від саботажів фабрики, електрівні, централі зв'язку, транспорт, розсіває свої сили на

200-ЛІТТЯ З ДНЯ УРОДИН

ШЕВЧЕНКО І КОТЛЯРЕВСЬКИЙ

Народжений 200 років тому, апостол українського національного відродження Іван Котляревський своєю невмирущою „Енеїдою” започаткував нову добу в розвитку українського письменства, збудив серед народу гарячу любов до рідного краю, звеличив його минуле, дав широкі образи народного життя і за висловом Сергія Єфремова не тільки вказав, а й порішив, якими шляхами йти далі українській літературі. З великою пошаною ставився до нього і Тарас Шевченко.

Смерть Котляревського глибоко вразила Шевченка, що перебував тоді у Петербурзі. На вістку, що нема вже автора „Енеїди”, Шевченко відгукнувся зворушливим віршем „На вічну пам'ять Котляревському”, в якому називає його батьком. Шевченко розумів, якої великої втрати зазнала Україна зі смертю Котляревського. Розпочавши свій вірш образом української природи, Шевченко порівнює Котляревського з соловейком, який своїм співом приносив радість і сушив слози, збуджував у серцях людей радісні почуття і прагнення до добра і краси.

Недавно, недавно у нас в Україні
Старий Котляревський отак щебетав;
Замовк неборака, сиротами кинув
І гори і море, де перше витав,

різні терени. Така тактика дозволила Кастріві захопити владу, бо диктатор Батіста міг вислати проти нього не більше як 10.000 вояків, а 50.000 залишив для охорони різних об'єктів у столиці і в провінційних містах.

В малих революціях Москва ніколи не виступає як союзник повстанців, не посилає туди своїх партизанів, а все робить чужими силами. Советська матеріальна допомога іде звичайно через посередників. В загрожених революцією країнах завжди знаходяться московські „обсерватори” і дорадники. До Північного В'єтнаму Москва висилає поміч офіційно, спираючись на торговельному принципі і на участі ЗСА у війні. Отже, Москва також „додержується” Ялтинського договору.

Де ватагу пройдисвіта
Водив за собою, —
Все осталось, все сумус,
Як руїни Трої.

Але Шевченко впевнений, що дух поета живим вічно, його слава

Сонцем засіяла;
Не вмре кобзар, бо навіки
Його привітала.
Будеш, батьку, панувати,
Поки живуть люди.
Поки сонце з неба сяє
Тебе не забудуть.

Звертаючись до Котляревського, Шевченко пише:

Праведная душа! Прийми ж мою мову,
Не мудру, та щиру — прийми, привітай!
Не кинь сиротою, як кинув діброви,
Прилини до мене хоч на одне слово
Та про Україну мені заспівай.
Нехай усміхнеться душа на чужині,
Хоч раз усміхнеться, дивлячись, як ти
Всю славу козацьку, за словом єдиним,
Переніс в убогу хату сироти.

Виразний вплив Котляревського на Шевченка позначився насамперед у п'єсі „Назар Стодоля”, в якій Великий Кобзар наслідував „Наталку Полтавку”. І в Котляревського і в Шевченка кохання молодої пари натрапляє на труднощі й обумовлює тяжкі переживання. І в Котляревського і в Шевченка на допомогу молодій парі приходить старший, досвідчений побратим. Обидва твори мають щасливу розв'язку. Але в Шевченка драматичний конфлікт розкритий глибше і відбувається загостреніше.

У написаний в 1855-1856 році повісті „Близнята” Шевченко створює майже портретний образ Котляревського, у діях свого героя розкриває його чуйність, шляхетність і гуманність. Попечитель добродійних установ у Полтаві, „високий худорлявий дідок” у „бліому полотняному халаті” і „солом'яному селянському капелюсі” — так виглядає Котляревський.

Зображені в повісті сцена зустрічі Котляревського з учителем Степаном Левицьким розкриває кращі риси вдачі славного автора „Енеїди”. Він питав Левицького:

— Кого ви шукаєте?
 — Я шукаю попечителя.
 — Нащо вам його?

— Я хочу його просити, що як буде Савватій Сокира тримати іспит у гімназії, то щоб попечитель не залишив його.

— А Савватій Сокира хіба рідня вам? — спітав дідок, посміхаючись.

— Не рідня, а тільки мій учень. Я для того й у Полтаву прийшов з Переяслава, щоб допомігти йому скласти іспит.

Відчуваючи тепле ставлення до себе незнайомої людини, Левицький просить його і за другого учня:

— „Зосим Сокира буде тримати іспит у корпусі кадетському. Так чи не допоможе він йому, бідному?

— Я добре знаю, що допоможе.

— Так просіть його, будьте ласкаві.

— Попрошу, попрошу. Се діло таке, що зробити можна, а він хоч не дуже мудрий, та дуже нелукавий”, — каже Котляревський за попечителя, тобто за самого себе.

Багато додаткових деталів, що повніше розкривають образ Котляревського, наводить Шевченко в розмовах Сокири, листах Савватія і самого Котляревського. Гуманізм, скромність, щира простота, любов до всього шляхетного визначають його вдачу. З його обличчя не зникає „виразиста, оригінальна усмішка”, „жива, захоплююча і плавна” мова чарувала співбесідників, а ціла „скромна постать українця”, завжди готового „давати людям, що зверталися до нього, добре й корисні поради і по змозі допомагати, покриваючи всі дії своєї доброчинності присмерком таємниці”, вказувала на „найпіднесенішу душу, приступну всім шляхетним почуванням”.

Живе він скромно. Про нього інший герой повісті, старий Сокира оповідає:

„Уявіть собі, що він живе в будиночку сто разів гіршому від нашого, просто хата. А челяді тільки й є, що наймичка Гапка та наймит Кирило”. Усі ці факти щодо зовнішнього вигляду, вдачі, поведінки та способу життя Котляревського цілком згідні з даними біографа Котляревського Стебліна Каменського.

Шевченко підkreслює позитивний вплив Котляревського на людей і їх любов до нього.

Навчаючись у полтавській гімназії, а потім у київському університеті, герой повісті Савватій ввесь час перебував під впливом Котляревського і завдяки цьому наслідує його країні риси. У висліді цього впливу його улюбленими книжками стають „Енеїда” Вергелія та „Енеїда” Котляревського, а свою особисту долю він зв’язує з людьми, в яких на стіні висів портрет Богдана Хмельницького. Нечипор Сокира, увічнюючи пам’ять Котляревського, заповідає „щорічно в день Покрови служити панаходу по його душі грішній і по душі праведній Котляревського”.

Глибоке розуміння Шевченком велетенської ролі Котляревського в розвитку нової української літератури, значення його творчості в живій народній мові обумовило ту велику пошану Великого Кобзаря до автора „Енеїди”. Слова Шевченка викарбувані на надгробному пам’ятнику Котляревського на його могилі і на його пам’ятнику в Полтаві.

Іван Левадний

10-РІЧЧЯ З ДНЯ ПРОГОЛОШЕННЯ ТИН

У липні цього року минуло десять років з того дня, як президент Двайт Д. Айзенгавер, здійснюючи резолюцію Конгресу ЗСА, відому як Закон 86-90, видав проглямацію, проголошуючи один тиждень у липні як Тиждень Поневолених Націй і закликаючи ввесь американський нарід молитвами і відповідними імпрезами відзначити той Тиждень. Згідно із законом Америка відзначатиме ТИН аж до того часу, доки всі нації світу не будуть вільні і незалежні.

В Законі 86-90 названо 28 таких поневолених націй: Альбанію, Азербайджан, Білорусь, Болгарію, континентальний Китай, Козакію, Хорватію, Кубу, Чехію, Східну Німеччину, Естонію, Грузію, Мадярщину, Ідель-Урал, Латвію, Литву, Північну Корею, Північний В’єтнам, Зовнішню Монголію, Польщу, Румунію, Сербію, Словаччину, Тибет, Туркестан і Україну.

У 10-річчя проголошення Тижня Поневолених Націй окремий Комітет на чолі з Віктором Віксенісом у Чикаго випустив спеціальну медалю, що її спроектував скульптор Трігве А. Ровелстад. Нумеровані срібні медалі мають півтора цяля в діаметрі і їх можна набути за 15 дол. за штуку, не нумеровані срібні медалі можна набути за 10 дол. за штуку, а бронзові — 2.50 дол. Звертатись на адресу: Кептів Нейшен Медал Комітті, 4146 Н. Елтон Аве, Чікаго, Іл. 60618.

Цього року, як і кожного попереднього року, Організації Українського Визвольного Фронту, зокрема в Нью Йорку, Філадельфії, Чікаго і інших більших скупченнях української еміграції, активно включились у відзначення Тижня Поневолених Націй.

Софія Наумовіг

ДЕЩО ПРО ДЕКАБРИСТІВ

Декабристи — російські сальюнові революціонери першої половини XIX століття, яких большевики представляють як предтеч комунізму, були дуже подібними до сучасних російських письменників, що виступають проти цензури та накидування письменникам огидного соцреалізму, але жадним словом не обмовляються про волю для не-російських народів.

Як Солженіцин, Пастернак та Євтушенко, декабристи виступали проти самодержавства, але були такими самими імперіялістами, як і їхній тодішній російський уряд з царем на чолі. Boehch, наприклад, декабристи начебто співчували польському повстанню 1831 року, дуже повчальним є проект їхнього провідника П. Пестеля, записаний на сторінках його „Рускої Правди”. За цим його проектом Росія мала **сама визначити** майбутні кордони польської держави, проте, так, щоб вона назавжди залишилася — в мирний і воєнний час — у тісному союзі з Росією. Якщо б же поляки на такі умови не пристали, тоді слід Польщу перетворити на російську область...

Усі інші поневолені країни, на думку Пестеля, як Фінляндія, Ліфляндія, Курляндія, Білорусь, Україна, Грузія, Кавказ, киргизькі землі тощо, з причини своєї кволости не можуть творити власних держав, а тому... мають зректися прав окремої нації і „на вічні часи” залишитися в складі російської держави. Народам же цих країн треба цілковито засимілюватися з росіянами.

Південні декабристи, які діяли на Україні, щоправда, мріяли про „ресурсубліку”, але — єдину й неподільну і гаряче протиставилися Товариству Об’єднаних Слов’ян, яке проголосувало федерацію. „Росія через свій федеративний уряд, — казали вони, — знову матиме всілякі нещастия і велику шкоду, як колись за часів удільних князівств”. (Богданович, *Істория Александра I*).

Ціль повної русифікації, страх навіть перед федералізмом, дуже обмежена автономія, надана урядом — ось гасла декабристів. Єдиним винятком серед них був К. Рилєєв, автор поем

„Войнаровський”, „Наливайко” і „Мазепа”. Всупереч анатемі, киненій російським урядом на українського гетьмана, він спромігся добавити в Мазепі великого державного мужа, захисника незалежності своєї країни. Та це був, власне, виняток...

Натомість близький до декабристів письменник О. Грибоєдов, комедію якого „Горе з розумом” називають перлиною російської літератури і назву якої узяв для своєї книжки Вячеслав Чорновіл, був не тільки виконавцем, але й ініціатором імперіялістичних плянів Росії.

Як повноважний посол російського уряду в Персії, Грибоєдов оправдував хитрий плян опанування Персії через капіталовкладання в перську економіку. Однаке це була надто скомплікована для тодішніх російських правителів справа, і вони її відкинули. Проте, з участю Грибоєдова підписано мир з Персією, на основі якого ця країна мусіла платити велику контрибуцію і репатріювати російських громадян-неросіян на їхню батьківщину. Саме під час переведення цієї репатріяції Грибоєдова вбив розлючений натовп персів.

Як бачимо, на практиці Грибоєдов служив скріпленню „тюрми народів”, за що й згинув, а в теорії міг він укласти в уста своїх герой-кавказців навіть слова зневаги для Росії. Грибоєдов саме й дав початок того фальшивого російського лібералізму, який, творячи ілюзію доброго наставлення до поневолених народів, цим прикриває свою колоніаторську настанову.

В. Жуковський, що писав сентиментальні баляди, ніжною мрійливістю якого захоплюються історики літератури, написав погромницьку „Російську пісню про здобуття Варшави”. Для цього польське повстання було тільки „бунтом” і „зрадою”. Він радіє, що „наші мстиві бомби” летять на бутівниче місто, пишається тим, що його сучасники продовжують завойовницькі традиції Катерини II.

Ф. Тютчев, якого російська критика вважає поетом християнських мотивів і загальнолюдського змісту, — відгукнувся на польське повстання віршем, в якому віправдує Росію, мов-



**ГОЛОВНА УПРАВА
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТЫРЬОХ СВОБІД
УКРАЇНИ
І РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА“**

з сумом повідомляють про те, що член
Організаційного Суду ГУ ООСЧУ,
поет, журналіст і громадсько-політичний діяч

проф. ПАВЛО САВЧУК

6-го липня ц. р., по короткій недузі відійшов у вічність.

Похорон відбувся 8-го липня з української католицької церкви св. Петра і Павла в Джерзі Сіті на український цвинтар в Бавард Бруку, Н. Дж.

ляв, вона мусіла зробити з Польщею так, як Агамемнон, що приніс свою дочку в жертву богові. А ця жертва потрібна була на те, щоб дати народам, підбитим Росією, грізний приклад долі, яка чекає на непокірних!.. І Тютчев звертається до переможного народу, як до „орла одноплемінного”, що впав, пробитий „братью стрілою”, а з попелу спаленої Польщі має вирости спільна свобода. У змісті цієї „поезії” не важко помітити дальший розвиток такого „братьства народів”, яке намітили декабристи. Щойно большевики розвинули оце „братьство” у справжню і жахливу „тюрму народів”.

Проте, вже навіть у декабристів було воно не звичайне, а імперіалістичне, бож росіяни — „старший брат”! І тому так званий слов'янофіл Хомяков у поезії „Ода”, хоч і має страшну картину бою проти польських повстанців, сам милується іншою картиною цієї поезії, де підкорені „главу склоняють перед старшим северним орлом”.

Те, що поет бачив у своїй візії, історик М. Погодін уклав у тезу російського провідництва серед слов'ян, яке рішатиме долю світу. Зовсім не у згоді з науковим спокоєм він пише: „Пытаю, хто може змагатися з нами і кого не примусимо ми до послуху!? Серце тріпоче з радості... О Росіє, о моя Батьківщино! Тобі, тобі судилося довершити, увінчати розвиток людства”. (О. Пипін, Панславізм в его прошлом и настоящем, Колос, 1913).

Це були покищо мрії, а тим часом треба було боротися з „братаами-слов'янами”, які відпекувалися того накиненого „братьства” не

тільки словами, але й збросю, як це зробили поляки. Тому Погодін тридцять років займався польською проблемою і доходив навіть до таких начебто ліберальних думок, щоб дарувати незалежність Польщі. Однаке, поляки, з віячності за таку великомудрість Росії, мали б самі повернутися в обійми „старшого брата”. Але потім, відкинувши цю думку як нереальну, Погодін висунув іншу теорію, а саме, що поляків треба перевиховати з допомогою їхньої таки історії, написаної в російському дусі.

„Така польська історія, — писав він, — може нам принести користі більше, як кілька фортець”. Натомість справжню польську історію „треба переслідувати, як злосливе ошуканство, як образу для науки, як блюзнірство. Тому й треба написати новою польську історію для школ — поставивши тему польським ученим зі значною винагородою”.

Як знаємо, большевики вхопилися за ці слова Погодіна, як за дороговказ для своєї генocидної національної політики. Об'єктивно, правдиво написані історії поневолених народів проголосили вони „буржуазно-націоналістичними”, „фальшивими” та „блюзнірськими”. Для збаламучення нових поколінь загарбаніх країн москалі повторили свої „академії наук” і обсадили їх своїми вірними служами, яничарами та ренегатами з-посеред поневолених народів і наказали їм опрацьовувати (і то не за „значні винагороди”, а погрожуючи розстрілами й засланнями) „історії” своїх народів. Ці „історії”, повні вигадок та перекручень, мають тільки одну мету: переконати підкорені народи, що вони самі нічого не можуть зробити, що їхні національні мужі — це недолугі „запроданці” чужих інтересів, а єдиний вихід, щоб поневолений народ міг далі животіти — це „нерозривна” дружба з „старшим братом”.

Отже, „перші російські революціонери” — декабристи були не борцями за соціальну та національну справедливість, як представляють їх московські історики, а навпаки — такими самими поневолювачами інших народів, як і їхній тодішній режим царський, а тепер большевицький.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

З СУСІДНОЮ ПРЕСИ

„Вінець каяття”

Один із персонажів російського дореволюційного письменника Антона Чехова, мрійник і ідеаліст, бачив у своїй уяві майбутнє Росії як „небо, усіяне діамантами”. Це був представник тієї російської інтелігенції, яка „ходила в народ”, боліла його болями і — підготовляла большевицьку революцію.

Білоемігрантський журналіст С. Рафальський, чи не зі старої еміграції, в ньюоркському „Новому Русському Слові” пише: „І ось минуло півстоліття з того часу, як російська інтелігенція офіційно померла, чи пак з того часу, як ювіляр наступного року, Володимир Ленін, її та її справу принципово і фактично убив...”

Який гріх, — питаеться С. Рафальський, — найбільше закидали російській інтелігенції? — Звичайно, незнання свого народу! Але, хоч як це дивно, він сам себе не знав: споконвіку стогнав про „земельку та волю”, а як відібрали большевики в нього і ту мізерію, яку мав за царського режиму — вже півстоліття мовчить, неначе води в рот набрав.

Російська комуністка-інтелігентка, з тих, що творили большевицьку революцію, опинившися в сталінській тюрмі, пише — і то очевидно цілком щиро — вірш, присвячений „батькові народів”:

Сталин, солнце мое золотое,
Если бы даже ждала меня смерть —
Я хочу лепестком на дороге,
На дороге Страны умереть...

Її товаришки-комуністки, що сидять з нею в тюрмі, підводять науково-теоретичну базу під криваві сталінські розправи, оправдують їх і пояснюють їх „загостренням класових протиріч в міру наближення до соціалізму”. Коли додати до цього, — пише автор, — що серед тих, які вголос або хоч мовчанкою протестували, більшість становили представниці національних меншин, — глибоке холопство, що закоренилося на дні російської душі, підкреслюється з жахливою виразністю.

Німецька комуністка в своїх мемуарах розповідає, що росіянки, які сиділи з нею в Москві на Луб'янці, на відміну від представниць національних меншин, що протестували проти поліційних знущань, уперто твердили: „У нас без

вини не посадять”. А якщо, мовляв, і станеться судова помилка, то „ліпше десять невинних посадити, як одного ворога прогнати”.

Чисельно домінуючий в Російській імперії і Советському Союзі великоруський центр, — пише С. Рафальський, — спрекволя підготовлявся історію до покірливості і навіть плавування перед владою. Повстання проти кріпацтва вибухали на окраїнах імперії, куди й тікали ті, в кому так чи інакше жив „інстинкт свободи”. І так відбувався природний добір, який після повалення царата не лише відновив, а й сто-кратно посилив його „затиск”, бо вже не було поміж свавіллям влади і народною покірністю прошарку духової свободи, здійснюваної інтелігенцією. „Ta й не тільки нею: стародавні вотчини вічових республік Новгорода і Пскова, вільний козацький південь, що жив на грани європейської, більш правої культури Заходу — так чи інакше могли бути резонаторами інтелігентських сподівань і мрій”.

Тепер у Советському Союзі створилося положення подібне до того, яке існувало в стародавній імперії Інків: насильний соціалізм, убиваючи дух ініціативи і особисте передбачення, зупиняє рух людського прогресу.

На думку автора, революція в Росії, за долю якої він побивається, була б безглаздою і нещадною катастрофою. Единим рятунком вважає він тяжкий і довгий шлях виховування почуття громадянськості, розкривання інстинкту свободи тими одиницями з нової еліти, які здібні взяти на себе служіння покійної російської інтелігенції.

При цьому він застерігається: повторень в історії не буває. Дореволюційна російська інтелігенція вже пробувала була „визволити” на-

Російська імперія, як історичний анахронізм і насильницький витвір російського народу, є головною перешкодою на шляху до перебудови світу на принципі суверенних національних держав, бо з допомогою насильства йде шляхом нищення націй до безнаціональних великостірніх конструкцій. Історичний розвиток світу повністю підтверджує ідейне банкрутство російської імперії, як і закономірну необхідність її розвалу.

З постанов. IV Великого Збору. ОУН

род від царизму і — результати того „візволення” відомі. І до того ж нового видання російської інтелігенції не буде, бо совєтська еліта твориться в зовсім іншому порядку, в жилах її тече кріпацька кров, і їй ще прийдеться довго боротися з покликом предків перше, як вона стане внутрішньо вільною, щоб утвердити право і свободу в країні. Ленін узяв сліпого самодержавного битюга, що поковзнувся був на війбійні історії, підкував революційними підковами з діялектичного заліза, і той знову став на всі чотири і ось уже півстоліття тягне Росію в ще більшу катастрофу.

Леонід Владіміров, автор книжки „Росія без прикрас”, розповідає про молодих советських учених, які, переконавшись, що советський устрій ні до чого непридатний, вбачають вихід у „колонізації” спеціалістами комуністичної партії і переродженії її зсередини. Таким чином, — закінчує С. Рафальський свої міркування, — молоді советські інтелігенти до „неба, усіяного діамантами”, збираються прийти не за методом старої російської інтелігенції „від серця”, а — через комп’ютер.

Звертаючись до історії, розважаючи на тему етики в політичному житті, виразно ідеалізуючи дореволюційну російську інтелігенцію, автор цієї будь-що-будь цікавої статті випустив згідно з способом думання кожного російського інтелігента основний і рішальний момент в творенні психології російського народу і його еліти: плеканий від найдавніших часів кожночасною владою шовінізм, що так заважив на переродженні російської „демократичної” революції 1917 року в „великий жовтень”, а далі в сучасну гіпокритичну — під інтернаціональними гаслами — советську владу московських держиморд-русифікаторів, душителів поневолених Москвою народів.

Отже, лише через „вінець каляття” — як називав автор свою статтю — через внутрішнє відродження на основах загальнолюдської етики, через свідоме зренчення своїх місіяністичних покликань і признання — щире й беззастережне — свободи всім народам і всім людям може російська інтелігенція прийти до свого народу як її провідник, щоб втримати його і відвернути від провалля, до якого гнаний своїми большевицькими вождями він прямує. *B. С-ко*

Степан Женецький

Скільки є українців на Пряшівщині?

В українській пресі у вільному світі багато пишеться про українців на Пряшівщині, та, на жаль, коли йдеться про їх кількість, то в цих писаннях є велика плутаниця. Для прикладу: „Новий Шлях”, що виходить у Вінніпегу, подав число тамошнього українського населення кругло 100.000. Цю цифру за „Новим Шляхом” повторив щоденник „Свобода” в редакційній статті „Українці в Чехо-Словаччині”. В журналі „Нові Дні”, що появляється в Торонто, п. Василь Прохода писав, що в Чехо-Словаччині живе понад 200.000 українців. В інших українських виданнях подаються ще числа 75.000, 80.000 тощо.

Ця, делікатно кажучи, плутаниця панує тому, що наші газети наводять ці числа за урядовими чехословакськими чи словацькими джерелами, які є грубо пофальшовані. Правда, деякі наші часописи подають ці числа за українською газетою „Нове Життя”, що появляється у Пряшеві, але й ця газета, будучи під контролем словацьких шовіністів, мусить подавати лише урядові числа.

Щоб довідатися, скільки справді є українців у Чехо-Словаччині, треба звернутися не до урядової словацької статистики, а доsovінських дослідників, які спираються на фактичних даних. У цій нашій статті наведемо дані двох дослідників: д-ра Івана Шлепецького, що проживає в Празі, і інж. Сави Зеркаля, що проживає у ЗСА. Обидва вони довший час проводять досліди над числом українців у Чехо-Словаччині — перший на підставі місцевих джерел, а другий, досліджуючи мадярську статистику від 1880 до 1919 рр., чехословакські переписи від 1919 до 1939 р., найновіші переписи за „словакського режиму”, від 1940 до 1961 рр., а також за Шематизмом Української Греко-Католицької Церкви на Пряшівщині.

Д-р І. Шлепецький рівночасно виявляє кругліства словацьких шовіністів відносно українців у Чехо-Словаччині. Про цього скажемо, що є він людиною з московільськими поглядами і українців на Пряшівщині називає „русскими”, русинами або руснаками, і це треба мати на увазі, але як дослідник він беззторонній.

У статті „Скільки руснаків на Пряшівщині”, надрукованій в „Карпаторусському Календарі” на 1969 рік, що його видав „Лемко-Союз” у ЗСА, д-р І. Шлепецький пише:

„В 1940-му році (значить, в часі існування незалежної Словаччини — СЖ) загалом стало відомо, що, на підставі найновішого обрахунку населення Словаччини, живе там 2.688.000 душ; з того 128.000 німців і 53.000 мадярів”. (Газета „Експрес”, ч. 283, Прага, 1940). З цього повідомлення виявилось, що при тому переписі населення на Пряшівщині вже не було руснаків. Правителі „Словакської Республіки” зліквідували їх одним помахом пера. О тім ужгородські газети „Карпатська Неділя” і „Русське Слово” (тоді під мадярським пануванням — СЖ) писали так: „Голгота

двістя тисяч русских на захід від ужанської (від ріки Уж — СЖ) границі починається. Словацький шовінізм, подиктований Словацькою Лігою „від Попрада по Уж”, намагається задушити всяке церковне, культурне, господарське і суспільне життя русских... Двісті тисяч людей не можна просто стерти з поля їх історичної діяльності і руководитися у відношенні до них, як до малочисельної меншини, чи просто злити їх з пануючим народом”... („Карпатська Неділя”, ч. 50, Ужгород 1940, „Русское Слово” ч. 2, Ужгород, 1941). То були часи правителів „Словацької Республіки”, діяльність яких схарактеризував сам Тісо в одному зі своїх публічних виступів словами: „Гітлер, Глинка — одна линка, Тісо, Тука — одна рука!”

„Ишли роки, — пише далі д-р І. Шлепецький, — розпочалася друга світова війна. Советська армія побідно закінчила свій похід на Берлін. Газета „Праце” повідомила нас: „180.000 русских і українців мають свою Українську Національну Раду Пряшівщини з місцем перебування в Пряшеві, яка, за згодою Словацької Національної Ради, від 26 травня 1945 року в Кошицях стала одиноким представником русских і українців, що живуть на Пряшівщині”. („Праце”, ч. 293, Прага, 1936).

„В своєму часі мені було доручено виготовити статистику відносно Православної Церкви (в Чехо-Словаччині), а відомо, що православними були тільки русини, або руснаки, як вони самі себе називали. О тім проф. д-р Ю. А. Яворський пише: „На русско-словацьких етнографічних рубежах, де часами трудно определити національну принадлежність по мові і звичаях населення, одинокою признаком національної принадлежности являється віроісповідання: греко-католики — руски (українці), римо-католики і евангелики — словацькі”. На основі уважного досліду статистичних матеріалів я стверджив, що на Пряшівщині живе 277.476 православних руснаків (після скасування Унії — СЖ). (Див. „Розвиток адміністративного устрою Православної Церкви за Карпатами — Православний церковний календар на 1951 рік, Прага, стор. 92-95). Та точно! „Пряшівські „мотаки” (так називають пряшівських українців при граници Словаччини від уживаного ними словацького слова „до”, замість „що” або лемківського „што” — СЖ), — пише проф. д-р Ю. А. Яворський, — як і ввесь карпаторусский (український) народ були до половини XVII ст. загально греко-православного віровизнання, але пізніше прийняли унію з Римом. Установлене мною число православних руснаків було перевірене і признане правильним державними компетентними чинниками — за ствердженням В. Хмеларка, референта державного відділу по церковним справам.

„В 1950 р., — пише далі д-р І. Шлепецький, — в Чехо-Словаччині відбувся перепис населення з таким вислідом: „загальна кількість 12.556.000, з того чехів 68%, словаків 23%, мадярів 5%, решта інші”. (Малий політичний атлас, Прага, 1953, стор. 47). Судячи по тих статистичних даних, руснаків знов не стало на Пря-

шівщині! Але вони жили і живуть. Живучий народ, toti russnaki!

„Минали роки, — закінчує д-р І. Шлепецький, — руснаки брали живу участь в праці над відбудовою знищеного війною рідного краю, не дивлячись на те, що перестало бути актуальним питання: скільки руснаків живе на Пряшівщині? Але ось настав час, коли те питання знова стало актуальним. Ним зацікавилися редактори газети „Руде Право”. Вони пишуть: „Грецько-Католицька Церква, которая в 1948 р. числила в Чехо-Словаччині 305.000 вірних і була об'єднана в 1950 році на основі т. зв. пряшівського Собору з Православною Церквою...” („Руде Право” ч. 102, 1968). Знаменно! Я з вдоволенням справляю свою помилку: не 277.467, а вище — 305. 000 руснаків живе на Пряшівщині. Раз такі католики, як редактори газети „Руде Право”, признають, що на Пряшівщині живе 305.000 руснаків (бувших греко-католиків без православних), тоді коли їм (чеським католикам — СЖ) треба — то вони повинні призвати їх і тоді, коли нам (русинам-українцям) потрібно”.

Ще переконливіші дані про кількість українців на Пряшівщині подає інж. Сава Зеркаль. У статті „В Чехо-Словаччині живе 1.400.000 українців”, що була надрукована в „Голосі Лемківщини”, ч. 12 за грудень 1968 р., він пише:

„До нашого обрахунку ми взяли 1.177 населених місцевостей Пряшівщини, згідно з адміністративно-урядовим лексиконом Міністерства Внутрішніх Справ ЧССР з 31-го грудня 1930 року. Між тими 1.177 місцевостями знаходилося 417 з українським населенням понад 50%, а в решті 762 місцевостей українського населення було від 50% до 15%. Отже, не було ні одної місцевості, в якій українців було менше як 15%.

„Перевіркою населення цих місцевостей від 1880 р. до 1930 р. ми встановили, що із загальної кількості населення Пряшівської України на день 31.XII.1930 року українців жило 217.546 душ. Способом порівняння чисел та виведенням з них графіконів ми довели, що всі уніяти і православні з тільки української національності та що „уніятів”-чехів, чехословаків, словаків, румунів, мадярів, циганів та інших на Пряшівщині ніколи не було і немає.

„Українське населення на Пряшівщині і на Затран-

Український націоналізм відкидає великопростірні інтернаціональні концепції, які не визнають права всіх народів на їх незалежні національні держави. Багатонаціональні, великопростірні імперії, як вказує досвід історії, завжди були тереном національного гноблення і експлуатації одного народу іншим народом, тому ліквідація держав-імперій, зокрема російської імперії, що замаскована тепер під назвою СССР, є невідхильною передумовою забезпечення у світі тривалого миру і справедливості.

З постанов IV Великого Збору ОУН

щині, т. зв. „Словаччині” є автохтонне населення, яке там живе від XI ст. Чехи сюди почали прибувати від 822 р., а мадяри примандрували 893 року. Інші національності приходили сюди поодиноко або меншими групами...

„Українського уніяцького населення в границях Чехо-Словаччини, на території Пряшівщини була така кількість: у 1880 році — 123.747, в 1890 р. — 130.431, в 1900 р. — 139.566, 1910 р. — 152.358, в 1919 р. — 203.255, в 1921 р. — 193.261, в 1930 р. — 217.546, в 1938 р. — 189.514, в 1940 р. — 192.357.

„Наступні переписи переводилися в 1950 і 1961 роках і релігійної приналежності в них не вводилося — записувалося тільки національність та інші дати. В 1950 р. українців подано вже тільки 33.323 душ... Освітній Інститут у Братиславі це число збільшив до 96.000, а в збірці мал Чехо-Словаччини в тому ж 1961 р. подано 75.798. З цього наглядно бачимо, як фальшувалося кількість українського населення на Пряшівщині. Не подаючи релігійної приналежності, не можна було перевести належної контролі його кількості, але, як то кажуть, правду й у воді топи, вона все вийде наверх.

„Переписи населення в Чехо-Словаччині переводили міністерства внутрішніх справ, ніким не контролювані, а на чолі тих переписів стояли державні урядовці, шовіністи — чеські, а в словацькій республіці глінківські гардисти в явній ролі або в ролі комуністів.

„Міністерства внутрішніх справ своїх переписів ніколи не ззвірювали з церковними шематизмами, а церковні органи в справі державних переписів не мали права вмішуватися. Таким чином в державі існували фактично два переписи населення: урядовий, який переводило міністерство, і церковний, перепроваджуваний церковними органами в шематизмах.

„Від січня 1968 року в Чехо-Словаччині було повіяло, ніби, демократичними реформами. Тоді вийшов на волю і єпископ Української Уніяцької Церкви на Пряшівщині Василь Гопко. Він проголосив відновлення Української Уніяцької Церкви і закликав населення Пряшівщини, яке було переведено проти його волі на православ'я, повернутися до Уніяцької Церкви. При цій нагоді єп. Василь Гопко оприлюднив ведений ним Шематизм вірних Української Уніяцької Церкви на Пряшівщині і Зататянщині, де подав число вірних на день 1-го січня 1950 року. Згідно з тим Шематизмом українського населення в той час було: 1,250.000 уніятів (греко-католиків) і 12.000 православних — отже разом 1,262.500.

Коли до цього числа додамо 1% природного приросту населення, то на 1-го січня 1968 року повинно бути 1,367.108 душ. До цього числа ще треба додати 20.000 українців, що живуть у Чехії, Моравії і Шлезьку. Отже, загальна кількість українців у Чехо-Словаччині 1,387.108 душ, яку заокруглюємо на 1,400.000”.

ВИРІВНЮЙТЕ

ЗАБОРГОВАНІСТЬ

ЗА „ВІСНИК”

Театральні гастролі — засіб МОСКОВЩЕННЯ

Кремлівські володарі, спираючись на російський народ, з дикою запопадливістю роблять усе можливе, щоб український народ розтопити, розклести і влити в один „общий котъял”, назва якому большевицька московська імперія. Червоні москалі зайдли так далеко, що для цієї цілі використовують кожну ділянку супільно-громадського життя. Читали ми, наприклад, недавно повідомлення ТАСС про виступ українських спортсменів-плавців у Ленінграді, на ріці Неві. І вже ТАСС дав нотатці про ті українські виступи такий тенденційний заголовок: „На Неві, як на Дніпрі”...

Хіба ж це не безглуздя? Як можна холодну, похмуру, північну Неву рівняти з теплим, веселим, південним Дніпром? Але московським шовіністам глузд не важливий, вони мусять нівелювати, затирати усе відрубне, українське і підтятати його під російське.

Ось візьмімо літні виїзди московських театрів в Україну. З цього ніби невинного факту зроблено також засіб русифікації. Насамперед наїзд московських театрів в українські області масовий. І ось лише з одного числа „Культури і Життя” видно, що ставлять ці театри в Україні.

У Кіровограді, наприклад, російський театр імені Александра Пушкіна ставив п'есу Андреєва „Дні нашої жизни”. Для чого витягнуто цю п'есу старого російського драматурга та ще з такою тематикою — дореволюційне життя московських студентів? Відповідь на це знаходимо в рецензії Крижанівського. Він пише: „...падають перші мелодійні звуки церковних дзвонів і починається описаній, осіливаний поетами тисячі разів малиновий передзвін уславлених московських „сорока сороків”. І під цей дзвін з небуття осягаються світлом невеличка церковця з веселими цибулинками бань, золотаві берези в осінньому вбранні, далечінь Замоскворіччя, Москва-ріка, туман вранішній. І виникає пісня — „Ах, Москва, Москва...”

Як бачимо, замір московських гастролерів у Кіровограді був простий: викликати в українського глядача захоплення „красою” москов-

ської землі з її берізками, церковцями й рікою, „зачарувати” показом московських пейзажів. А в цей же час в Україні жорстоко переслідується релігію, нищиться церкви.

У Києві гастролювали два російські театри: Красноярський імені „зачинателя соцреалізму” Максима Горького та Воронізький імені Олексія Кольцова. У п’есах „Васса Железнова” та „Фальшивая монета” вони показали українському глядачеві брутальніх російських гендлярів, грошолюбів та розпусників. Не минули ті гастролери і таких українських міст, як Харків, Одеса, Львів...

Очевидно, названими московськими театраторами наплив їх не закінчується. Їх є багато більше. І всі вони везуть в Україну не справжнє театральне мистецтво, а п’еси, насичені непогамованним російським шовінізмом, людською нищістю, підлістю, жадобою до створювання конфліктів на тлі зради, підступства, обману...

Тим часом на літній сезон всі українські обласні театральні групи стягають до Росії, щоб розважали „старшого брата”, залишаючи театральну Україну пусткою.

Петро Кізко

... Вірними і правдивими виразниками чи борцями національних стремлінь націонал-комуністи не можуть бути ніколи, поскільки комунізм, якого вони не відрікаються, завжди залишається ворогом нації, її вартостей і самобутнього життя. Тому національно-самостійницький рух не може ніколи примиритися з націонал-комунізмом ані піти його шляхом. Якщо національні сили в певних обставинах дають підтримку протимосковським виступам націонал-комуністичних кіл, то при тому йде про тактичне використання їх як одної з форм, згл. як одного з відтинків загального національного змагання з напором московсько-большевицького Імперіалізму. Важливе те, що, бувши в гострому конфлікті з Москвою, націонал-комуністи стають узaleжненими від підтримки національних сил та, щоб її мати, мусять якоюсь мірою йти по лінії національних прагнень. Стоячи між двома непримиреними силами — між нацією і московським большевизмом, — націонал-комунізм може грati замітну ролю тільки деякий час і кінчається повним переходом на одну з цих сторін або заникає через брак власного ґрунту...

(С. Бандера: „Перспективи Української Національно-визвольної Революції”)

Михайло Острoverха

Уламки з широкого світу

Музика, що грас на... соціології

В Німеччині, у Франкфурті над Майном, родився 11 вересня 1903 р. Теодор В. Адорно. Він посвячений із Вольтером Беняміном, що написав книжку „Німецька трагедія”. За часів гітлерівщини В. Беняміна знищили.

Т. Адорно студіював музику й філософію. У 1931 р. він був вільним доцентом університету у Франкфурті. Німці видали його з Німеччини. Ще в 1933 р. написав працю „Кіркегаард”. У ній він розглядає „категорії сантименту, що формують простір існування самого сантименту”. Від 1944 р. запалав до соціології. З тих років є його праця: „Мініма і Моралія”.

В цій праці сувро критикує він американське суспільство, що „потенціює свій суперкапіталізм”. Критики не дивуються, що він бере американське суспільство за модель реформи і у цім помилюється, бо Й Маркс помилувся, взявши за такий зразок англійське суспільство 1800-их років і доказувавши ним свою теорію зміни всього суспільства. Вплив Карла Маркса на Адорна — очевидний, бо Й Адорно каже, що „коли жінка не є діяльна в політиці, то таке подружжя є буржуазне... Лише комуністичне суспільство, даючи економічну самостійність, допускає жінку до всяких продуктивних форм і скріплює її становище, її особистість”.

Словом — таке говорить музика-соціолог: у матеріалізації основ суспільства — матері, родини — наше спасення, наше існування.

Адорно і такі, як Маркс та інші, обмежують людину до матеріалізму, до технології, відираючи її від Бога, вбиваючи в ній душу, якою людина є творча, рушійна силою духа в щоденному житті.

Творча старість

Французькі й інші європейські критики думали, що філософ, письменник Франсуа Моріяк — уже викінчений, бо йому ж 84 роки! Ну, що він щотижнево у „Ле Фігаро Літтерер” дає свій незвичайно тонко-спостережливий за духовим життям Франції й Європи „Бльокнот”, це не така вже важка праця. Аж оце новина:

„Адолесцент д'отрефуас” — роман із 1969 року, видавництво „Флямаріон”. Зміст: про життя буржуазного молодця жиронди. Зрозуміло — цей роман викликав велике зацікавлення у літературному світі. І признають: Моріяк не змінився.

У нас, крім рідкісних випадків, яких не маю „під рукою”, не трапляється, щоб літерат у такім підтоптанім віці проявляв таку ще духову пруживість. Правда, Ів. Нечуй-Левицький умер на 80 році життя. Але частіше трапляється це між нашими мистцями. Для прикладу: мистець Чорного моря, що дав початок школі мариністів, Іван Гайазовський, 1817-1900; Амвросій Ждаха, що стільки навчив нас шанувати й любити наше історичне минуле, прожив чи не 90 літ. Іще один — М. Самокиш, наш славний мистець-баталіст, прожив 84 роки, а мистець Антін Монастирський умер — як ось прийшла вістка зі Львова — на 91-ому році життя.

Велика історична пам'ятка

Ідеться тут про простирадло, рядно, в якому було огорнене мертвє Тіло Ісуса Христа в гробі. По-нашому звуться це — плащаниця, а латиняні звуть: Санта Сіндоне. Ця пам'ятка знаходиться у місті Торіно, Італія. Ця плащаниця тим цікава — і кожному християнинові цінна пам'ятка, — що на ній відбилися докладно форми тіла Ісуса Христа. Над плащаницею, зокрема в цьому столітті, студіювали вчені світу — історики, хеміки, анатомісти, фізики, — щоб упевнитись, чи це справді плащаниця, що не огорнений був мертвий Христос. Одні були „за”, інші „проти” правдивості пам'ятки.

Щойно о. Джуліо Річчі посвятив повних 19 років для студій над плащаницею. Перші висліди своєї праці подав він у книзі: „Чоловік Плащаниці”. Але, ось, далі й ще глибше перестудіювавши, передумавши, перевіривши похилення голови Ісуса на плащаниці з словами євангеліста св. Іvana: „інклінато капіте емізіт спірітум” — „похилив голову, віddав духа”, — о. Дж. Річчі видав нову працю: „Чоловік плащаниці — це Ісус”. Обидві згадані праці о. Дж. Річчі мають 490 сторінок друку.

Мігель де Унамуно

Отой постійно... непостійний поет-філософ, що то раз за Богом, інший раз проти Бога, у своєму „Коммісенто” пише:

„О, Боже мій, Ти, що надхнув Сервантеса на таку глибоко-християнську епопею; Ти, Боже нашої мрії, куди Ти забираєш душі наші, що переходимо мрію нашого життя, охоплені шалом життя від віків у віки, що прийдуть? Ти дав нам жадобу розголосу і слави, як тінь Твоєї слави. Минеться світ. Зникнемо і ми, мій Боже? Життя — це мрія. Чи, мій Боже, буде, може, мрією і цей Твій усесвіт, якого Ти є вічне Сумління? Це також буде Твоєю мрією? Може й Ти мрієш? А ми, мрійники життя, є лише мрією, Твоєю мрією? Якщо воно є так, то що станеться з нами, що скочиться зі мною, коли Ти, Боже моє життя, прокинешся? Господи мрій! Чи не буде воно таке, що, може, Ти прокинешся для добрих, коли вони збудяться, умираючи, з мрії життя? Можемо ми, мізерні мрійники, мріяти — якечування є людини у її вічнім чуванні? Боже наш! Чи ж доброта не є осяйністю навечер'я у темряві мрій? Краще, ніж досліджувати Твою мрію і нашу мрію, проникаючи всесвіт і його життя, тисячу разів краще чинити добро, бо добро й у мрії не затратиться”.

Перечитавши це, бачимо, що й філософи бувають у душі поетами глибоких настроїв, а не лише слідкують за щоденнициною. Такі поети-вчені є й у нас: Іван Франко.

Новина з Назарету

На зелених схилах гір Галилеї, у сторону рівнини Есдрельон, що означає „цвіт” або „сторож”, — бо є букви в назві „нср”, як каже знавець стародавніх мов, — лежить скромне село Назарет. У цім селі — як каже Євангеліст св. Лука — з'явився Господній ангел Діві Марії і приніс їй від Бога вістку, що вона зачне Сина і назве Його Ісус.

Це місце, ця хатина Благовіщення збереглася донині. Від найсірішої старовини приходили й приходять християни поклонитися цьому місцеві. Найстарша пам'ятка — це виритий на стовпі графіт „Хе Марія”, це — перше „Радуйся, Маріє”, — ще з-перед Собору в Єфезі, 431 року, що дав початок почитання Божої Матері.

Ця хатина Благовіщення стає — згодом — храмом: розмірами скромним, то більшим, а то й великим. Перси і араби руйнували цю святиню, але християни з-посеред руїн кожен раз

добувались до хатини Благовіщення й почитали це місце.

Тепер тут велетніс храм Благовіщення, новий, у 1960-1968 роках збудований. Пляни цієї будови приготовив академік Джюванні Музціо. Стиль храму спретий на найдавнішу традицію попередніх храмів, щоб усі християнські народи світу відчули „себе” в цій святині. Стиль має ясні мотиви стилів: юдео-християнський, візантійський, хрестоносний, франческанський. Свяตиня має 27 метрів ширини, 44 метри довжини і 9 метрів висоти. Баня — з вершком, „лянтерною” — має 55 метрів висоти.

Всередині святині збережено, в правдивих і законсервованих розкопах, як старовину, крім хатини Благовіщення, ще й останки старовинного Назарету і три абсиди хрестоносних часів

У статті про будову цього храму автор згадав і нашого Данила Паломника, 1106-1107 р., що бачив у Назареті „велику й високу церкву з трьома престолами”. Очевидно, був тут наш паломник за часів Руси, то й правильно автор статті зве його Руссо.

Участь у будові цього нового храму брали архітектори, мистці, різьбарі з Аргентини, Австралії, Австрії, Бельгії, Камеруну, Франції, Німеччини, Японії, Англії, Ізраїлю, Італії, Мексико, Голляндії, Польщі, Іспанії, Швейцарії, Мадярщини, ЗСА.

Україна не взяла участі в будові цього храму, бо „п'ятомкінська держава” має слухати Москву. Але Мадярщина, Польща якось знайшли спосіб переступити межі свого гетта і взяли участь у цій велетній справі. Якби не згадка про Данила Паломника, то так, немов би християнської... нації, України, й не було на світі...

ЗНИКЛА БЕЗ СЛІДУ

Без ніяких офіційних вияснень випала після розвінчення Сталіна з гімну Советського Союзу остання строфа, яка звучала так:

Сквозь грозы сияло нам солнце свободы
И Ленин великий нам путь озарил.
Нас вырастил Сталин — на верность народу,
На труд и на подвиги нас вдохновил.

Після того, як у Кремлі заходились підмальовувати труп Сталіна, можливо цю останню строфу незабаром регабілітують.

З НОВИХ ВИДАНЬ

ЦІННИЙ ВКЛАД В ПЕРЕКЛАДНУ ЛІТЕРАТУРУ

Поезія сучасного Квебеку. За ред. Константина Біді. Слов'янські студії — Оттавський університет. В-во Лібрері Деом, Монреаль, Канада, 1968.

Слов'янський відділ Оттавського університету видав, за редакцією проф. К. Біди, що очолює у тому ж університеті катедру української літератури, як випуск число два, однотомник антології сучасної французької поезії Квебеку.

Антологія охоплює в двомовній подачі тексти творчісті вісімнадцяти найвидатніших сучасних французьких поетів тієї провінції. Видання пionерське і вже хоч би тому заслуговує на особливу увагу. Самозрозуміло, що це не єдина цінність цієї з естетичним смаком оформленої книжки.

Видання, без сумніву, своєчасне і заповнює одну з докучних прогалин, що існували досі в українській перекладній літературі. Адже, як це не дивно, ми й досі не спромоглися на поважний літературний збірник, що знайомив би українського читача з літературним доробком наших співгromадян-автохтонів французько-го походження.

Серед перекладачів бачимо такі імена відомих українських поетів, очевидно поцейбічних: І. Костецький, Г. Сірко, Б. Олександров, І. Качуровський, М. Мандрика, а також проф. К. Біду, Р. Шульгина, відомого коментатора в українському радіомовленні Канади, та менше відомих К. Дмитрика і Р. Карп'яка.

Усі переклади без винятку на високому літературному рівні, а деякі просто сенсаційно оригінальні. Коли ж мова про перекладацькі труднощі, думається, що усім перекладачам доводилось нелегко. Тексти французьких оригіналів надзвичайно рафіновані і складні тематично й формально.

При цій нагоді хотілося б додати, що у нас все ще сучасна поезія іноді насторожує навіть справжніх аматорів поетичної літератури.

Отож, український читач зустрінеться тут з поезією безсумнівно нової формациї, в новій, ускладненій стилістичній подачі, з поезією натяків, з поезією несамовитих з першого погляду асоціаційних конгломератів, з поезією інтелектуалізованих монологів та діялогів з уявним „альтер его” і т. д., з поезією, графічний силует якої не такий чіткий, як у класичній строфічній формі, де рими заступлені іншими акордами слогозвучності.

Тільки подолавши те все і ще дещо, терпеливому читальнникові почнуть поволі з'ясовуватися засоби нової поетичної естетики і її зміст.

Перекладну частину тексту попереджують два вступні слова: редактора антології проф. К. Біди та поетеси С. Клютьє-Войцеховської про нову французьку поезію Квебеку.

Обкладинка книжки композиції мистця М. Левицького.

В. Гаврилюк

РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ

| ОДИН В ПОЛІ ВОЇН...

Казав колись славний американський гуморист Марк Твейн: „Про погоду ми всі говоримо, але нічого в тій справі не робимо”. „Погоду” в насвітлюванні американськими педагогами історії Росії віддавна встановили російські ж таки історики, що їх заступили тепер їхні советські та еміграційні учні і продовжувачі. І тому Карамзін, Ключевський, Платонов, Іловайський, а пізніше Покровський, Рожков, Греков, Тарле з їх історичними, підбитими імперіялістичним, єдинонедільником духом концепціями глибоко загніздились у свідомості американського пересічного інтелігента.

З наших еміграційних газет та журналів можна було б зібрати й скомпонувати грубезний том статей, новаток і листів до редакцій, у яких автори нарікають на те, що в американських школах учителі „перекручують” історію Східної Європи, зокрема Росії, втвікмають своїм учням фальшиві ідеї, наслідком чого зроджується в них русофільство і — симпатії до большевизму. Але тяжко було б вимагати від американського учителя, щоб він, не мавши об'єктивно написаного підручника Росії і сам навчившись не з фальшивих позицій написаних підручників, розкривав своїм учням очі на факти, яких не знає. Один чи другий наш школяр, що виступить на лекції історії в гайскулі із виясненням тих чи інших історичних подій в Україні, звичайно річ, „погоди” не змінить.

Протягом останніх двадцяти років час від часу порушується в УККА і в наших наукових установах справу видання короткого популярного курсу історії Росії англійською мовою, написаного з максимально об'єктивного становища. Очевидно, українського становища, бож вся історія людства і окремих народів, як слухно сказав один відомий історіограф, в „політикою, оберненою в минувшину”. Отже, йдеться про акт самооборони, про — як часто ми повторюємо — ствердження нашої правди, яку постійно фальшується. Йдеться про сугубо політичну справу, яка має для нас дуже важливе значення. На жаль, загадані вище інсти туції такої підручної книжки й досі не видали, і не чуті, щоб її підготовляли.

В міжчасі московська еміграція, перейнята зоологічною ненавистю до українського визвольного руху і не задовольняючись навіть тим русофільським трактуванням в американських школах історії Росії та поневолених нею народів, видала вже дві книжки, які користуються широкою популярністю серед росіян і наших же таки малоросів, книжки, де знаходять вони „переконливі відповіді” на свої сумніви. Це книжка Дикого „Неизвращенная история Украины” і Ульянова „У истоков украинского сепаратизма”.

Перша з цих книжок має чисто агітаційний, україножерський характер, а друга, написана одним із найвищо оцінюваних в московських еміграційних колах істориків, позначена виразними претенсіями на науковість і має широку бібліографію, переважно українських авторів, цитатами з творів яких, тут і там насміканнями, автор широко і спрятно оперує. Отже, пробує переконувати читачів українськими ж таки працями. На цю книжку в нашій еміграційній пресі, в наших журналах, а зокрема в наукових виданнях жадної науково-обґрунтованої рецензії і досі не було.

У 1967 році видавництво „Філософікл Лайбрері” в Нью Йорку видало англійською мовою книжку Миколи Чировського „Вступ до російської історії”. Автор цієї праці професор Сетон Голл університету, вже відомий з інших своїх праць виданих англійською мовою, як „Стара Україна” (400 стор.), „Українська економіка” (93 стор.), „Економічний фактор в зростанні Росії” (178 стор.) і ін., очевидно, і мав на увазі в цій своїй останній праці дати до рук американському, а також замериканізованому читаєві такий популярний, короткий курс історії Росії від найдавніших і до нових часів. Але, ставлячи основні історичні факти і події на властиві їм місця, особливо увагу приділив він зовнішній і внутрішній політиці російських правителів, які, наслідуючи своїх попередників, прагнули й прагнуть усіма засобами — збройного силою, дипломатією та ідеологією — поширювати російську імперію. Як найбільш ефективну силу російських імперіалістів він представляє їхню національну психологію, месіяністичну одержимість і „ортодоксію”.

Книжка має 225 сторінок, включаючи три мапи і охоплює такі розділи: Вступ; У колисці історії; Світанок імперії; Будівництво імперії; Імперіялізм і колоніалізм; Росія XIX стол.: на вершині світу; Росія XIX стол.: упадок; Повалення царя; Советська держава; Великий іспит; Бібліографія та індекс.

Здавалося б, ця перша успішна спроба нашого науковця в такого роду популярному і стисливому виданні звести бій з утертими в американській школі русофільськими історичними концепціями мала б зустріти широкий, сприятливий і заохітливий відгук у нашому науковому та журналістичному світі. На жаль, цього не сталося. Навпаки, з невміру гострою, тенденційною, в ніби повчальному тоні написаною статтею, відбитки якої негайно поширило серед американських науковців, виступив один із наших журналів, що займається історичними проблемами. Як і водиться в таких випадках, підписав цю рецензію криptonім.

В оглядах нових видань, вміщуваних в американських часописах і журналах, книжці проф. М. Чировського приділено уваги куди більше і з куди більше об'єктивного становища. З слушними завважами звернулися до автора не українські, а американські рецензенти.

Ось так у „Тампа Сандей Трібюн” з 13 серпня 1967 року Вірджіл Міллнер-Нютон, коротко переказавши зміст книжки, стверджує: „Проф. М. Чировський на 229 сторінках написав найкраще сконденсовану історію Росії, яку я будь-коли читав”. А закінчує свою рецензію словами, зверненими до читачів: „Прочитайте її, щоб пізнати ворога!”

Маріон Т. Джейнс в „Пансакол Нефус-Джорнел” з

6 серпня 1967 р. пише про автора „Вступу до російської історії”, що він „робить переоцінку узвичаєним критеріям щодо історичних подій в Росії. Його книжка цікава, інформаційна і змушує читача задумуватись над прочитаним”.

У розлогій рецензії в „Совшел Джастис Рев’ю” з листопада 1968 р. Е. Кей пише, що праця проф. М. Чировського „дає ніби з пташиного лету знаменитий огляд історії Росії від сивої давнини до нових часів”.

Член редакційної колегії „Езбурі Парк Інніг Прес” Гері Декалнік у своїй статті п. и. „Стислив — не найкращий спосіб переповісти скомпліковану історію Росії” признає авторові успіх в написанні „неортодоксального курсу російської історії”, але як слабі місця цього курсу підкреслює відсутність у ньому портретів найвизначніших осіб і докладних описів головних історичних подій”. Також закидає він авторові надмірне підкреслювання жорстокості царів і комуністичних провідників. „Його книжка, що представляє разочу альтернативу до стандартних текстів, — пише цей рецензент, — матиме користь лише для тих учнів, які вже мають певні знання цього предмету”.

Ще з десяток рецензій і бібліографічних нотаток з оцінками праці проф. М. Чировського з'явилось в різних американських періодиках. Як довідємося з листа до видавництва, яке цю працю випустило в світ, її як допоміжну лектуру вже використовується в деяких школах.

Друкарські помилки і деякі неточності, треба сподіватися, автор віправить у наступному виданні. Із заважених нами неточностей слід зазначити передусім такі: Згаданий на стор. 94 ін. дорадник царя Олександра I був не Галіцин, а Голіцин. Особою, що мала передати 22 січня 1905 р. петицію в імені петербурзького робітництва цареві Миколі II, був священик Гапон, а не Гапон. Пізніше (цього автор не зазначив) Гапона, як царського агента-провокатора, революціонери повісили в хаті, де він переховувався (стор. 153). Крайньою точкою на півночі Росії, яку в своєму наступі проти большевиків досягнув ген. Денікін, був не Вороніж, а Орел, що його він зайняв на початку осені 1919 року (стор. 165). „Большевицькі правителі депортували маси населення до полярних околиць Союзу, щоб мати дешеву робітну силу для експлуатації мінералів і лісів” (стор. 191). Очевидно, має бути до приполярних околиць, бо у полярних лісів не ростуть. Ген. Власов не перекинувся в кінці другої світової війни на сторону чехів (стор. 200), а був скоплений англійцями і переданий большевикам, які пізніше повісили його в Москві на Красній площі.

Ці дрібні недоліки в книжці проф. М. Чировського, очевидно, не обнижують загальної вартості цього стислого, давноочікуваного викладу історії Росії з українських позицій. Ця перша спроба озброєного історичними фактами десанту на ворожій території може заохочити і інших наших авторів до поглибленої праці в тому ж напрямі.

В. Давиденко

,По Україні”

У наших руках книжка Григорія Логвина „По Україні”, видана київським видавництвом „Мистецтво” у 1968 році. Оце вперше за довгих п'ятдесяти років советської неволі подається читачам — на жаль, дуже малим тиражем — надзвичайно дбайливий опис з великим добором світлин решток поруйнованих, а то й зовсім знесених з лиця землі старовинних церков, дзвіниць, замків, палаців, кам'яниць неповторної стилевої архітектури.

У сімох розділах, що охоплюють Подніпров'я, Північне Лівобережжя, Волинь, Галичину, Поділля, Буковину, Карпати, Слобожанщину, проілюстровано та описано все, що можна було там знайти з давнього будівництва.

Історія будівництва нашого народу починається згадкою про збручанського ідола Світогода, що зберігається чомусь у Польщі, та окуття турового рога з Чорної Могили в Чернігові. За цими пам'ятками передісторичної доби йдуть описи старого Києва, виникнення київських церков, найдавнішої святині Києва Десятинної церкви, сліду по якій, на жаль, не залишилося. Довідки про неіснуючі вже навіть в описі будівлі взято з літописів та хронік, які зберігаються не в Україні, а в московських музеях та архівах. Про це свідчать подані в дужках інформації при таких писаних пам'ятках українського народу: „Повість временних літ”, проповіді митрополита Іларіона, „Остромиріве Євангеліє” — Ленінград, Ізборник Святослава — Москва, мініатюри Трірського псалтиря дружини князя Ізяслава — Москва, золоті сережки з птахами, шедеври емалевого мистецтва — Ленінград. Навіть славні фрески та мозаїки з розіраного большевиками Михайлівського Золотоверхого Собору в Києві з XII століття вивезли до Москви. Пам'ятки живопису, мініатюри, псалтирі, ікони з XIII та XIV століття, славна Печерська Богоматір з портретами київських святих Антонія і Теодосія Печерських не в Києві, а в Москві!

Надзвичайно дбайливо і з глибоким знанням предмету описав автор старі церкви — стиль, історію, деталі будови, розпису, різьблень та золочень. На деяких ілюстраціях подано, крім дати будови, ще й дату зфотографування вже не існуючих святинь. Михайлівський Золотоверхий Собор фотографовано в 1910 році. З того ж самого року і світлина Миколаївського Собору в Києві. Фото собору Медведівського монастиря в Суботові має дату 1914 рік, а Благовіщенської церкви в Седневі — 1916 рік. Найсвіжіша світлина Успенського Собору Київської Печерської Лаври датована 1940-им роком. Усі інші світlinи без дати, очевидно це репродукції з світлин, що їх автор робив в музеях і з „путівників”.

З докладних описів автора, а ще більше із тих світлин вісі на читача соняшним теплом української природи. Тіністі доріжки, білі муровані церкви снують спогади про козацтво, про народ, що сам собі був паном, про часи, за якими так тужив страждений поет

Тарас. Це біля тих чудової краси будівель стояли „в дорогих жупанах” титарі та добродії — гетьмани, що їх здвигали.

Ще глибші рефлексії викликають згадки про старовинність наших міст Переяслава, Чернігова (що постав ще перед 907 роком), Канева, Путівля... Але яким болючим скретом відлунює народну трагедію згадка про церкву св. Іллі в Суботові з 1653 р., що в ній був похований великий Богдан! Що „з внутрішнього інтер'єру Богданівської церкви нічого не збереглося”, а відомості про те, що історичну церкву в Росошках, побудовану 1762 року Іваном Гонтою, славетним ватажком Коліївщини, розібрали в горезвісному 1934 році разом з чудовим іконостасом — просто потрясають!

З любов’ю описано об’єкти старого будівництва та історичні пам’ятки. І ясно стає, що всі ці світlinи — це здебільша тінь минулого, що з усього цього багатства ледве щось перетривало злощасні роки „новобудов”, а як і перетривало, то знаходиться в такому стані, що, хоч жило воно без малого тисячу років, оперлося часові, вогневі, татарам, то важко йому опертися пляновому винищуванню та „опіці над старовиною” людей без культури, без минулого, людей чужих.

Скупі відомості автора книги про розібрани в 1934 році найкращі історичні пам’ятки доповнюють розчаровані слова туристів. Україну залило море анахронічного в XX столітті псевдокласичного стилю з колонами, що не підпирають нічого, з дорогими фасадами, за якими заховалися нужда і бруд, з претенсійними прикрасами, що нібито мають дуже подобатися „пролетарському суспільству”. Символом цього стилю соцреалістичних новобудов є жалюгідні „палаци культури”, що стиричать на площах міст Советського Союзу.

Книга Григорія Логвина, якому належать декілька праць з історії українського мистецтва, крім подекуди дивовижної термінології, неграматичних форм, перекрученіх назов (Ровно, збручський), самим вибором світлин в більшості неіснуючих або доведених до крайньої руїни будов — велика радість для українського читача, особливо на чужині.

Оксана Керч

ЩЕ ОДИН НЕПОВОРОТЕЦЬ

Анатоль Кузнецов, советський письменник, автор сенсаційної документальної повісті „Бабин Яр” — про масове винищенння німцями у 1941 р. в Києві жидів і воєннополонених, перейшов на становище неповоротця в Англії, де мав він збирати в бібліотеках матеріали про Леніна. В повісті „Бабин Яр” А. Кузнецов пише, що закінчив він українську школу в Києві і з матеріального боку є українцем. 1-го серпня ц. р. вислав А. Кузнецова на адресу ЦК КПСС листа, в якому вирікається свого членства в компартії і просить не переслідувати його матір, дружину і сина.

ХХ ЗДВИГ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ І АМЕРИКИ

ХХ Здиг українців Канади і Америки відбувся 29 червня на площі Канадійської Національної Виставки під знаком 40-річчя ОУН і 10-річчя смерти Степана Бандери. На чолі Комітету Здигу стояв інж. В. Безхлібник. Оформлення сцени виконав мистець д-р В. Стебельський, пов’язавши емблему ОУН з програмовим гаслом: „Здобудеш Українську Державу — або згинеш у боротьбі за неї!”

Після урочистого Вогослуження сумівські колони вийшли до символічної брами Здигу, щоб привітати торонтоўського владику Кир Ісидора. Його проповідь знайшла глибоке зрозуміння серед десяти тисяч вірних, які заповнили площу.

До Президії Здигу були запрошенні: владика Кир Ісидор, о. Р. Набережний — капелян СУМ, голова Проводу ОУН і голова ЦК АВН Я. Стецько, міністер сусільної опіки в уряді Онтаріо І. Яремко, федеральний посол М. Форестал, радний Б. Грис, голова ГУ ЛВУ д-р Р. Малащук, голова Централі ОЖ ЛВУ М. Солонника, інж. М. Кравців, ред. І. Вараниця, п-ні Н. Вараниця — Централі ОЖ ЛВУ, директор „Гомону України” проф. О. Кушнір, голова ГУ ООСЧУ мгр І. Винник — організації УВФ Америки, ПАВНА — д-р Н. Процик і проф. Б. Губка, ОЖ ОСЧУ — У. Целевич, пор. Лев Футала — Т-во кол. вояків УПА і СУМ у ЗСА, Т-во кол. вояків УПА у Канаді — Микола Кошик, мгр С. Кузь — ТУСМ, АДУК — д-р Б. Стебельський, УНПоміч — В. Мазур, який репрезентував також УККА, п. В. Шарван — Українська радіопрограма в Боффало, д-р М. Кушніра — голова спархіяльної Централі Українців Католиків, Братство Українських Січових Стрільців — д-р К. Вапцшин і П. Лозовський, УНС — В. Дідюк, Б-во Карпатських Січовиків — В. Тимко, Братство кол. вояків 1 УД УНА — А. Чорний, СВУ — інж. П. Гарбар і Т. Фегон, Комітет Оборони Обряду і Традицій УКЦеркви — проф. д-р П. Біланюк і Г. Головатий, СУЖ — В. Солонника, М. Королишин — Союз Гетьманців-Державників, д-р П. Глібович — УЛТА, Т. Гулич — Організація Оборони Лемківщини та ін.

Маніфестаційна частина розпочалась дефілядою, у якій взяло участь понад 600 сумівців. В мистецькій програмі виступали дівочий хор „Діброва” та чоловічий хор „Прометей” під орудою В. Кардаша і духовка оркестра „Батурина” Торонтоўського Осередку СУМ.

Проф. І. Вовчук, віцепрезидент УГВР, у своїй промові вказав на значення ОУН, яка у найбільш критичний час під проводом полк. Є. Коновалця зземенітувала українську націю і вивела її з полону чужих орієнтацій на шлях безкомпромісової боротьби. Голова Проводу ОУН Я. Стецько у своїй промові підкреслив той факт, що ОУН — це шлях революції всіх поневолених Москвою народів, яка ставить свою ціллю розвалити російсько-большевицьку імперію. Ми, — сказав Я. Стецько, — вимагаємо поставити перед міжнародний трибунал секретаря ЦК КПСС Шелепіна — ініці-

ятора убивства Степана Бандери. Смерть російським тиранам — це наша відповідь на русифікацію України, на арешти і засуди українських патріотів. Від Батьківщини чекаємо ми оборони Української Церкви, арештованих священиків та вірних і вимагаємо створення українського патріархату, очоленого Кир Йосифом Сліпим.

Міністер І. Яремко передав привітання Здвигові від прем'єра і уряду Онтаріо.

Від організацій УВФ Америки промовляв голова ГУ ООЧСУ мігр. І. Винник, а від української студентської молоді, зорганізованої в ТУСМ, мігр. С. Кузь. З заключним словом виступив д-р Р. Малащук, голова ГУ ЛВУ.

Здвиг закінчено українським національним гімном у виконанні хорів та оркестри.

МАНІФЕСТАЦІЯ З НАГОДИ 40-РІЧЧЯ ОУН

На оселі СУМА в Еленвіллі, Н. Й. в неділю 27 липня відбулася імпозантна Маніфестація, якою Організації Українського Визвольного Фронту в Америці відзначили 40-річчя ОУН.

Службу Божу в католицькому обряді відправив о. Любомир Гузар, а в православному о. Володимир Базилевський.

Маніфестацію розпочато вмаршем на площа до Пам'ятника Героїв. Духова оркестра СУМА „Батурина“ з Торонта з диригентом Василем Кардашем на чолі відкривала похід. За нею йшли стрункі лави сумівок і сумівців з прaporами, представники ОУВФ з вінками та прaporами ОУН, ООЧСУ, СУМА, УПА, представники центральних організацій і численні гості. Представники ОУВФ під звуки сурми склали вінки біля пам'ятників гол. отамана С. Петлюри, полк. Є. Коновалця, ген.-хор. Т. Чупринки та Провідника ОУН С. Бандери.

Маніфестацію відкрив мігр. Іван Винник, голова ГУ ООЧСУ, виголосивши коротке слово про 40-річчя ОУН та її боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу і передавши провід маніфестації мігр. В. Левенець, який зайняв місце на трибуні, уdekorованій великою відзнакою на честь 40-річчя ОУН.

Д-р Микола Климишин, особистий друг Ст. Бандери і провідний член ОУН, у своїй глибоко змістовній доповіді пригадав історію постання ОУН, заснованої з ініціативи полк. Є. Коновалця, провідника УВО після першої світової війни, створення героїчно-легендарної УПА, яка боролася під час другої світової війни на двох фронтах під проводом головного командира ген.-хор. Т. Чупринки-Шухевича, відновлення під проводом Ст. Бандери української державності Актом 30 червня 1941 р. у Львові, з головою Правління Яр. Стецьком, теперішнім провідником ОУН та головою ЦК АВН. Заходом ОУН створено антибільшевицький Бльок Народів, АВН та революційний Уряд УГВР. Прелегент закликав українську сумівську молодь іти шляхом ОУН та невпинно боротися за її ідеал — створення Української Самостійної Соборної Держави.

Жіночий хор СУМ „Діброва“ з Торонта під батутою мігр. В. Кардаша виконав ряд українських народних

і національних пісень. Маestro Свген Курило продекламував „Хай путь спасення“ Марка Босслава, а духовна оркестра СУМ з Торонта виконала кілька патріотичних пісень.

Мігр. В. Левенець представив присутнім відпоручників центральних організацій: від УККА д-ра Я. Падоха, від УНСоюзу Марію Душник, від „Провидіння“ д-ра О. Біліка та д-ра Я. Бернадина, від Укр. Народної Помочі пор. Лева Футала та Мих. Яремка, від Метрополітального Відділу УККА в Нью Йорку адв. Ів. Фліса, від Гетьманської Організації о. В. Базилевського, від Асоціації Діячів Української Культури маестра В. Ласовського, від Дівізійників та УНА В. Заброцького, від ПАБНА інж. Мих. Шпонтака та д-ра Ів. Дочева, який виголосив коротке привітання англійською мовою, о. Мих. Мікциєя з Аргентини, о. Біляніча, о. Л. Гузара.

Маніфестацію закінчено дефілядою Осередків СУМА та Організації Українського Визвольного Фронту.

Після того представників центральних організацій запрошено на перекуску. Майстром церемонії був Лев Футала, який представив присутнім президента Фонду Кatedri Українознавства мігра Ст. Хемича та відпоручника Наукової Ради ФУК при Гарвардському Університеті проф. д-ра Миколу Богатюка, Вол. Костика, голову АДУК д-ра Мих. Кушніра, ред. Данила Чайковського, д-ра М. Климишина, мігра Рака, скульптора М. Черешньовського — автора пам'ятників на оселі, о. Л. Гузара, батька Осипа Дякова-Горнового, голову Т-ва кол. Вояків УПА Мик. Грицков'яна, д-ра О. Соколишина, мігра В. Кардаша, який пригадав шляхетну поведінку д-ра Климишина в концетраку, Мих. Фурду — члена ГУ СУМА, о. Вол. Базилевського, голову ГУ СУМА мігра Є. Гановського, мігра Вол. Левенця, який сказав кілька слів і про самого пор. Л. Футала.

Зустріч закінчено молитвою.

О. Сок.

В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ

8-го червня ц. р. в залі Дому Української Молоді в Балтіморі відбулося віче, скликане Організаціями Українського Визвольного Фронту. Віче відкрив мігр. Климентій Баб'як. До президії ввійшли: мігр. В. Чорнодольський — голова Відділу УККА в Балтіморі, інж. В. Маєвський — голова Відділу ООЧСУ в Вашингтоні, мігр. К. Баб'як — голова Відділу ООЧСУ в Балтіморі, п. В. Войтович — голова Осередку СУМА в Балтіморі і мігр. Т. Іцарик — представник Відділу ПАБНА.

Д-р М. Кушнір виголосив доповідь, в якій дав короткий перегляд методів Москви у нищенні духової субстанції українського народу, зокрема в знищенні Українських Церков.

Д-р Г. Лужницький у своїй доповіді подав історичну аналізу московського Патріархату та його ролю в російській імперіальній політиці.

Після доповідей відбулася дискусія. Відповідаючи на одне з питань, д-р Лужницький стверджив, що створення Патріархату Української Католицької Церкви

залежить виключно від рішень українських католицьких Владик.

Одноголосно схвалено резолюції проти переслідування вірних в Україні і нищення українських Церков та за активізацію справи створення Патріярхату Української Католицької Церкви. В резолюціях закликається українських католицьких Владик скликати Синод і устійнити синодально-патріяршу структуру УКЦеркви з Верховним Архиєпископом Йосифом, як Патріярхом. Резолюції вислано до українських Владик в Америці, до Ватикану та Президента Ричарда Ніксона.

Віче закінчено відспівуванням „Не пора, не пора”.

„УКРАЇНСЬКИЙ ПАРИЖ ЗБАГАЧУЄТЬСЯ”

Так назвав свою статтю в паризькому „Бюлетені Української Бібліотеки ім. С. Петлюри” з травня 1969 року д-р Кирило Митрович. Стаття розпочинається таким уступом:

„29 березня ц. р. відбулася в Парижі визначна для українців подія: урочисте відкриття скверу Тараса Шевченка. Ця урочистість об'єднала довкола імені нашого національного Пророка представників визначних французьких та українських суспільних прошарків та інституцій. Крім представників церков, були тут представники Французької Академії, Міжнародного Об'єднання Письменників Пен-клубу, Наукового Товариства ім. Шевченка, Бібліотеки ім. С. Петлюри, Українського Вільного Університету, Міністерства Закордонних справ Франції, Міської Ради Парижу, бувши українські та французькі комбатанти, делегати різних українських організацій та багато молоді”.

Автор статті двічі зазначає, що не „уряд” у Києві, а українці у Франції, з допомогою кількох видатних французьких діячів, добились того, що Рада Парижу назвала сквер іменем Тараса Шевченка. До речі, той сквер — це маленький клаптик землі в самому центрі французької столиці, який становить подвір'я української католицької церкви св. Володимира, де вмуровані пропам'ятні плити про сл. п. Симона Петлюру: на місці сучасної церкви був шпиталь „Шаріте”, де й помер у 1926 р. від куль Шварцбарда Головний Отаман.

Далі д-р К. Митрович інформує, що вже скоро українці в Парижі придобають дім для Бібліотеки ім. С. Петлюри, з допомогою збріок у вільних країнах світу. Однак, він промовчує факт, що на відкриття Скверу ім. Т. Шевченка Рада Парижу запросила советського представника, а українцям і хорові з Голляндії, що ним діригую проф. Антонович, заборонила співати український національний гімн.

ЧИТАЧУ! ЗРОБИ ДАРУНОК ПРИЯТЕЛЕВІ: ПЕРЕДПЛАТИ ДЛЯ НЬОГО „ВІСНИК” — ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ.

Відкриття Скверу, з участю д-ра К. Митровича, ред. М. Ковальського, інж. А. Жуковського, представників паризького тижневика „Українське Слово” — органу ред. О. Штуля, відбувалось за пляном, і советський Ванька-Встанька швидко зник, побачивши, що церемонія відбувається перед українською католицькою церквою. Українська молодь, сумівська й інших організацій, почала співати гімн „Ще не вмерла Україна”. Голляндський хор і всі присутні підхопили цей гімн.

Та не минуло багато часу, як до Парижу прилетів сам Зорін з Москви і передав від уряду СССР нагороди та грамоти-подяки Раді Парижу за відкриття Скверу ім. Тараса Шевченка. „Радянська Україна” в Києві з 19 червня рознесла вістку по всій Україні про такий „гуманний жест” Москви.

Покищо ми нічого не почули від Бібліотеки ім. С. Петлюри, від д-ра К. Митровича, інж. А. Жуковського, ред. Штуля-Ждановича, інж. С. Созонтова, яких заходів ужив український комітет, щоб здемаскувати цей нахабний крок Москви?

Київська „Літературна Україна” з 24 червня ц. р. надрукувала довгу вістку, у якій сказано, що Рада Парижу постановила назвати сквер іменем Т. Шевченка. Очевидно, ні слова про заходи і зусилля української громади у Франції. Та ж газета інформує, що „урядовий французький Комітет для відзначення 150-річчя народження Кобзаря України видав чепурненькую книжечку „Сквер Тараса Шевченка в Парижі 29 березня 1969 р.” Її мета, — пише „Літературна Україна”, — ознайомити французів з життям і творчістю поета, який понад сто років тому боровся за скасування кріпацтва, за соціальну справедливість, за рівноправність жінки”. Між авторами брошури названо проф. М. Шерер і інж. Аркадія Жуковського — укладача брошури.

Чи це лише так інформує київська „Літературна Україна”, чи дійсно у тому виданні Тараса Шевченка зображені лише як борця за соціальну справедливість?

Чи український Париж, наші Церкви виступлять у всіх можливих формах, зокрема в українській і французькій пресі, з викриттям нової диверсії Москви — підмазування під працю українських емігрантів-патріотів, привласнювання собі їхніх здобутків?

Андрій С.

З ДІЯЛЬНОСТИ 35-ГО ВІДДІЛУ ООСУ В АСТОРІЇ, Н. І.

Новообрана Управа 35-го Відділу ООСУ в Асторії з початком квітня 1969 р. під головуванням п. Василя Наума розпочала жваву працю. Управа складається з таких членів: Теодор Байко — заступник голови, Осип Галатин — секретар, Івано Галатин — організаційний референт, Михайло Стецький — культурно-освітній референт, Осип Коваль — господарський референт, Михайло Рудик — фінансовий референт, д-р Ол.

Соколишин — референт преси й інформації, Василь Наконечний — кольпортер, ред. Данило Чайковський, д-р Вол. Нестерчук, Іван Вітюк, Дмитро Чолій, Василь Піх та Петро Бурик — члени; Контрольна Комісія: ред. Володимир Левенець — голова, Михайло Драбік і Микола Хоманчук — члени.

Вже 4-го квітня з ініціативи голови Відділу спільно з Осередком СУМА та Відділом ОЖ ОЧСУ влаштовано в сумівській домівці Спільнє Свячене. Відкрив його д. Василь Наум привітанням присутніх та проханням до о. пароха В. Андрейчука, ЧСВВ, який прибув з о. Ілляріоном Бенедиктом, ЧСВВ, поблагословити Божі дари. Після того всі присутні відспівали „Христос Воскрес”.

Імпрезою провадив ред. Володимир Левенець, який у вступному слові пригадав світлі традиції наших батьків і дідів, що їх ворог не дозволяє плакати на Рідних Землях. Потому представив він присутнім членів ГУ ОЧСУ д-ра Володимира Нестерчука, ред. Данила Чайковського з його дружиною Любою та д-ра Ол. Соколишина, п-ні Анну Піх — голову Відділу ОЖ ОЧСУ, Івана Вітюка — голову Осередку СУМА, представників УНС, Народної Помочі, Батьківського Комітету Ст. Ковалівського, Павліну Данчук, професорку Школи Українознавства, Жіночої Допоміжової Організації — Стефанію Наум та інших.

Далі йшли промови гостей та виступи дівчаток з Ю СУМА із збірними рецитаціями та співами гагілок. Прибанням стола займалися членкині Відділу ОЖ ОЧСУ.

7-го червня 1969 р. в Домі СУМА заходом 35-го Відділу ОЧСУ відзначено святочними сходинами 27-му річницю проголошення у Львові Акту 30-го червня 1941 року. Імпрезу відкрив голова Відділу В. Наум, а доповідь виголосив активний учасник того історичного акту ред. Данило Чайковський. Повстанням з місць вшановано пам'ять усіх тих, що полягли за той великий й святий акт, яким врятовано українську національну честь й знято тавро колаборантів з нацистами, яке намагались накласти українцям їхні вороги. П'ять юніх сумівок відрецитували „Молитву українського націоналіста”.

Ред. Д. Чайковський докладно розповів про ту нову сторінку історії України, що почалася ще 1939 р., коли Західну Україну віддала советам.

Після виходу з тюрем та Берези Картузької ув'язненої там української націоналістичної молоді, число якої доходило до 50 тисяч, негайно розпочато під пропозицією ОУН, на чолі з сл. п. Провідником Степаном Бандерою організаційну роботу й підготову для вимаршу на Схід Похідних Груп. Коли в червні 1941 р. вибухла німецько-советська війна, то ОУН мала вже широку організаційну сітку і численні кадри, готові для жертвенної революційної праці. Дружини Українських Націоналістів, одною з яких командував сл. п. Тарас Чупринка-Шухевич, пізніше Головний Командир УПА, випереджаючи німецькі військові частини, вступили до Львова, і 30 червня 1941 р. проголошено там Акт



Свячене в Асторії

відновлення Української Самостійної Соборної Держави, за яким пішла ціла Галичина, відкриваючи загарбницькі пляни Гітлера.

Певна політична українська група завдала великі шкоди тій всеукраїнській справі. Зараз розпочалися арешти й переслідування. Заарештовано Провідника ОУН Ст. Бандеру й Голову Тимчасового Українського Правління Ярослава Стецька. Гестапо зажадало відкликати той Акт, але вони відмовились, і їх запротоґено до кацетів. Однак, боротьба за самостійність України не припинялася. В 1942 р. створено УПА, в 1943 р. АВН, а в 1944 р. УГВР. Підпільний Уряд Воюючої України ще довго після закінчення війни провадив визвольну боротьбу. Нині ту боротьбу з щораз більшою силою розгортає молода українська генерація.

Присутні нагородили прелегента ряснimi оплесками. Голова Відділу Вас. Наум подякував прелегентові і присутнім за участь в тій успішній імпрезі. Відспіванням „Не пора” закінчено сходини.

Д-р О. С.

У 40-РІЧЧЯ ОУН

замовляйте, купуйте, читайте книгу

„НАРИС ІСТОРІЇ ОУН”

в опрацюванні д-ра П. Мірчука, том I-ий
640 сторінок, 137 світлин; показник прізвищ
охоплює 36 сторінок.

Ціна книги \$ 12.00. Набувати можна через
канцелярію Головної Управи ОЧСУ:

П. О. Бокс 304, Купер Стейшен, Нью Йорк, Н. Й.
Тел.: 982-1170.

В БОФФАЛО ВІДЗНАЧИЛИ 40-РІЧЧЯ ОУН

Заходами Організації Визвольного Фронту Боффало українська громада гідно відзначила 40-річну боротьбу Організації Українських Націоналістів.

В неділю 25 травня ц. р. по всіх місцевих українських церквах відправлено Служби Божі в наміренні українського народу. Інформативну одноднівку про ОУН за редакцією д-ра Михайла Лози розповсюджувано біля церков.

В суботу українська радіопрограма В. Шарвана присвятила цій великий річниці монтаж з участию д-ра М. Лози, проф. З. Сагана, Ігоря Чмоли та Грини Чмоли.

У неділю відбувся святковий вечір в залі українського дому „Дніпро” з участию обох хорів „Бурлаки” — жіночого і чоловічого (керівник проф. Ю. Лаврівський), мистця Євгена Курила, дівочого квартету СУМА „Соняшники” (керівник мгр Христина Була), юної сумівки Оксани Луковської і пластиуни Олега Борачка — декламації, виступу піаністки юної сумівки Діані Процик.

Головну промову виголосив гість з Торонто д-р Богдан Стебельський. Святковий вечір відкрив д-р Нестор Процик, голова комітету, відомий діяч.

Вечір пройшов на належному мистецькому рівні.

АНТИКОМУНІСТИЧНИЙ СЕМІНАР У ВАШИНГТОНІ

20-23-го червня ц. р. відбувся в готелі „Америка” у Вашингтоні антикомуністичний семінар, спонзорований організацією „Християнський Антикомуністичний Півдін”. У семінарі, на якому прочитано 16 доповідей, взяло участь коло 200 студентів із 17 стейтів із 6 країн вільного світу. Доповідачами були майже виключно члени факультету САСС. Такий семінар відбувся також 2-5-го червня у Фордгем університеті в Нью Йорку, а минулого року в Берклі університеті в Каліфорнії.

Організація САСС, що спонсорує ці семінари, створена в 1963 для поборювання комунізму та для пропагування християнської віри. Її очолює д-р Фред С. Шворц, лікар з Австралії, а членами факультету САСС є професори університетів, священики, політичні і громадські діячі.

Під час семінару влаштовано виставку журналів, часописів і книжок з антикомуністичною тематикою. На списку книжок про комунізм була книжка д-ра Л. Добрянського „Бразливі росіяні”.

ПРАЦЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ

7 червня 1969 р. в Сиракюзах, Н. І. відбулися Загальні Збори Відділу ОЖ ОЧСУ. Збори відкрила голова — проф. Мотря К. Богатюк; предсідником Зборів обрано пані Софію Фраціян, а секретарем пані Марію Шоробуру. Звітували члени Управи: проф. Мотря К. Богатюк, Марія Карпишин, Марія Шоробура, Ярослава Жмур, Константина Мікітін, Бронислава Мельничук і Марія Машталір.

Звіти виявили, що Відділ ОЖ ОЧСУ, хоч і наймолодший з усіх організацій Сиракюз, бо заснований щойно у 1967 р., належить до дуже активних і жертвоно служить українській громаді. Він є членом-фундатором Катедри Українознавства при Гарвардському університеті, членом УККА, ЗУАДК’у та Українського Народного Дому.

Відділ оплачує побут на сумівських таборах двом юнакам і цього року закупив книжок для школи українознавства ім. Лесі Українки на нагороди за добре успіхи. При Відділі існує суспільна опіка; два рази на рік 6-ом українським воякам у В'єтнамі висилаються пакунки. Члени Відділу опікуються хворими. Господарська референтура у минулому році займалась 16 імпрезами та бенкетом: Крайовий Конгрес ТУСМ у червні 1967 р., 50-ліття Листопадового Зриву і 25 Дівізії УНА, бенкет у 40-річчя ОУН, Ялинка СУМА, забави, пікніки, спільні причастя сумівської молоді та зустріч з головою Наукової Ради ФКУ — проф. Омеляном Пріцаком. При Відділі існує молодечий сектор.

В рямках ОУВФ Відділ ОЖ ОЧСУ брав участь у висилці петиції до церковних чинників з домаганням створити Український Католицький Патріярхат, збирав підписи під петиціями до ОН в обороні переслідуваних українських інтелектуалістів, активно включився у привітання Верховного Архієпископа в Сиракюзах, продавши жетонів на 175 дол. та склавши свій Дар Любові.

Відділ ОЖ ОЧСУ влаштував Вишивані Вечерниці і успішну тритижневу виставку українського мистецтва.

Нову Управу вибрано у складі: Константина Мікітюк — голова, Марія Карпишин — містоголова і орг. референт, Марія Шоробура — секретар, Ярослава Жмур — скарбник, Михайліна Годжак — імпрезовий референт, Галия Машталір — реф. зовнішніх зв'язків та представник молодечого сектору, Бронислава Мельничук — господарський референт, Марія Машталір — суспільна опіка, Марія Когут, Марія Крохмалюк, Анна Луцак і Зінаїда Маркопольська — члени. Контрольна Комісія: проф. Мотря К. Богатюк — голова, Калина Волошин і Анна Гусак — члени. Товариський Суд: Софія Фраціян — голова, Софія Башуцька, Анна Вовк і Теодора Грицик — члени.

Спільно з іншими організаціями УВФ наш Відділ підготовляється до відзначення 10-ої річниці смерті сл. п. Степана Бандери.

Мотря К. Богатюк

СВЯТО ГЕРОЇВ У СИРАКЮЗАХ

25 травня ц. р. Відділ УККА в Сиракюзах влаштував Свято Героїв в залі Українського Народного Дому. Панаходу за українських героїв відправив о. шамб. Василь Середович. На українській недільній радіопрограмі, присвяченій нашим героям, зі словом виступила проф. Мотря К. Богатюк.

Свято почалося виступом чоловічого хору „Сурма” під дир. Зенона М'ягкого. Святочну промову виголосив д-р Іван Скальчук з Філadelfії. Мандолінова оркес-

тра Юного СУМА під дир. Василя Жмура та Євстахія Машталіра вперше виступила перед сиракузькою громадою, здобувши загальне признання. Сумівська оркестра виконала кілька українських повстанських пісень з участю дівочого секстету дружинниць „Черемшина” та інж. Ореста Грицика, з баритоновим сольном п. Григорія Динського. Юначки Пласти з запаленими свічками в руках, перев'язаними чорними стрічками, виконали монтаж „Поклін героям”.

Свято Героїв закінчено відспіванням українського національного гімну.
(мкб)

БЕНКЕТ НА ЧЕСТЬ Д-РА КУ ЧЕНГ-КАНГА

У Нью Йорку в готелі „Комодор” 22 липня відбувається бенкет на пошану д-ра Ку Ченг-Канг, почесного Президента Світової Анти-комуністичної Ліги, президента Китайського Відділу Анти-комуністичної Ліги Азійських Народів та члена Уряду Вільного Китаю. Спонсорами бенкету були від УККА д-р Лев Добрянський, д-р Іван Дочев — голова Американських Приятелів АВН, д-р Іван Косяк — президент Білоруського Конгресового Комітету, інж. Михайло Шпонтак — від Українських Організацій Визвольного Фронту, суддя Метью Дж. Трой — голова Комітету Тижня Поневолених Націй в Нью Йорку, д-р Міро Гал — голова Хорватського Визвольного Фронту й ін.

Бенкет розпочався в присутності понад 250 осіб молитвою о. Даніела Дайонса та привітанням гостя з національного Китаю, д-ра Ку Ченг-Канг, господарем бенкету д-р Н. Ровом.

У своїй промові гість вказав на загрозу примирення з червоним Китаєм і підкреслив роль Америки, яка морально допомогою борцям за свободу в самім червонім Китаї може досягнути волі й правдивого миру в світі.

За президіяльним столом сиділо біля 30 представників організацій. Від українців були ще д-р Володимир Душник з дружиною, представляючи УККА та УНС. Вол. Ласовський з дружиною від АДУК та Жіночого Об'єднання ОЧСУ, М. Твардовський від ООЧСУ, д-р О. Соколішин від ПАБНА та інші. Між представниками поневолених націй були білоруси, хорвати, козаки, закавказці. Був також Біл Ларкін, директор Інформаційної Служби Комітету Тижня Поневолених Націй.

ПРОСЛАВЛЯЮТЬ ЗАКРІПЧЕННЯ ЖІНКИ

Один із найтяжчих злочинів комунізму-большевизму — закріпачення жінки, учинене під гаслом її „визволення”. Комунізм грабує жінку з її краси, її жіночості, змушуючи виконувати найтяжчу фізичну працю в колгоспах, у фабриках і на шахтах. Але навіть і цей злочин, як „досягнення”, оспівують советські трубадури українською мовою. Ось приклад такого жалюгідного вірша п. н. „Красиві дівчата”:

У рудному краї, кар'єрах імлистих,
де свище в тунелях пронизливий протяг,

Зустрів їх, красивих і згорда вроčистих,
У ватянках сірих, керзових чоботях.

Бродливи? Атож! Не якісь там нероби,
Що скніють, марніють, всихають в безділлі.
Припалі рудою пилюкою „роби”
Красиво сидять на їх пружному тілі.

Чи зле ж, що ім вітер обпалює лиця,
Руда пов'їдалась безжалісно в пальці?
Я кожній із них радий низько вклониться,
Усім дарувати незабудьки й ласкавці.

м. Київ, „Пропор”.

„ПЕРЕВИХОВУВАННЯ” В СОВЕТСЬКИХ КОНЦТАБОРАХ

Недавно на Заходіявився із одного з мордовських таборів лист ув'язненого письменника Юлія Даніеля, про якого не раз згадували ув'язнені в тих таборах українські молоді інтелектуалісти. Ось уривок з його довгого листа в перекладі на українську мову:

„... У прочитаних мною книжках, статтях, кодексах, у вислуханіх мною лекціях і бесідах, присвячених проблемам „злочину і карі”, чи не в кожній фразі я зустрічав такі слова, як „вигравлення”, „виховання”, „перевиховання” і т. п. Я даю Вам слово чести, що за той час, що я прозів за дротом, я ні разу не бачив нічого, що хоч би трохи нагадувало мені „вигравлення” або „виховання”. Тобто слова ці вживається раз-у-раз, це — найуживаніші терміни в не надто багатому лексиконі нашого начальства, але зміст їх...

Здається, що ці слова і терміни, які ми звикли вживати, раз назавжди погодившись щодо їх значення — ці слова перекладено тут на якусь особливу, таборову мову. При цьому перекладі голодна пайка може, розуміється, звучати як „виховання”, а наручники — як „перевиховання”. А може й навпаки, назвати предмет або явище по-інакшому”...

Ось, наприклад, помиляєтесь, коли думаете, що я сидів у тюрмі — мене „утримували в слідчому ізоляторі”, і мене не кидали в карцер, а „переводили в штрафний ізолятор”, а займалися цим не наглядачі, а „контролери”, і листа цього я до Вас пишу не з концтабору, а з „закладу” (така наша поштова адреса, щоб не бентежити ніжні душі поштових працівників). Самі розумієте, що пробути 5 років (або 15 або 25) в „установі”, — зовсім не те, що „просидіти 5 років у таборі”.

Також і „відмова примати їку” переноситься куди легше, як „голодівка”. Не знаю, чи чули Ви, що я і мої товариші мали таку розвагу? І це, м'яко висловлюючись, не кращий епізод із моого життя. А ось тепер знову приходиться зустрічатися з цим. Ви скажете — самознущення. Так, згоджуєсь. Ви скажете — безвиглядна справа. Можливо, що й так. Ви скажете — жорстоко у відношенні до близьких. І це вірно, але, Друже мій, що ж залишається робити, коли випробувано всі

можливі й неможливі способи добитися справедливості — і все без успіху? При чому не думайте, що я пишу про якусь „справедливість” лише в нашому, „арештантському” розумінні. Ідеться про те, заборону чого закон не передбачає, значить, про те, що не є порушенням будь-яких норм чи правил”...

„НАЙПЕРЕДОВІША” СОВЄТСЬКА ШКОЛА

В інтерв’ю кореспондентів московської „Комсомольської Правди” (з 27 червня ц. р.) з інспекторами Міністерства Освіти ССР розкрились досі невідомі на Заході факти, які характеризують жалюгідне становище советських сільських школярів. Причиною цього інтерв’ю була анкета „Комсомольської Правди” під назвою „Твоя дорога до школи”, на яку редакція одержала від учнів понад тисячу листів. Ось декілька з порушених у тих листах питань:

— На державних автобусних лініях школярам діставатися до школи легше, але часто буває, що водії не спиняють автомашини, бо маленькі безплатні пасажири їм невигідні.

— Часто буває так: є в околиці села автобусна зупинка, але щоб дістатися до неї, треба школяреві пройти 5-6 кілометрів.

— Керівники деяких підприємств хочуть убити відразу двох зайців: привозять дітей до школи тим же автобусом, що й робітників на завод. Внаслідок цього діти мусять чекати годину-півтори до початку шкільних занять, а на лекціях спілять.

— З радгоспу Ахтанак, наприклад, діти ходять до школи за 15 кілометрів. Після 30 кілометрів дороги в обидва кінці, яка може бути наука?

— Взимку при 20-25 ступенях морозу діти, що мають іти пішки до школи 5-7 кілометрів, часто вертаються додому з півдороги.

КРИМІНАЛЬНА СПРАВА ПРОТИ СТАЛІНА

Петро Якір, історик, син зліквідованого Сталіним командувача військ української військової округи, Йони Якіра, в зв’язку з вміщеннем у московському журналі „Комунист”, органі ЦК КПСС, статті, в якій вибілюється та звеличується Сталіна, звернувся до редакції цього журналу з листом, у якому між іншим пише:

„Про злочини Сталіна можна було б написати десятки тисяч сторінок. Наше завдання скромніше: користуючися Кримінальним кодексом РРФСР, виданим у Москві 1966 року (найм’якший на протязі нашої історії), ми постараємося довести, що Ваш журнал взяв під оборону кримінального злочинця, який заслуговує чотирикратного вироку смерті через розстріл і в сумі 68-річного ув’язнення в місцях суворого позбавлення свободи, якщо судити за злочини, поповнені лише один раз, але тому що ці злочини поповнено постійно,

то їй покарання треба помножити на сотні і тисячі разів”.

П. Якір наводить довжелезний список стalinських злочинів, що підлягають покаранню згідно з Кримінальним кодексом РРФСР, і закінчує свого листа такими словами:

„Я пропоную авторам статтей, про які тут мова, спростовувати наведені мною вище факти. Спростовувати єдиним шляхом, визнанням у товаристві порядних людей, тобто оприлюднити заяву і відповідь на неї. У протилежному випадку мені лишається вважати, що автори згодні з фактами, наведеними у моїй заяві, і з висновками, що виходять з цих фактів. Отож, не дочекавшися відповіді на цю заяву, я вважатиму, що маю право запросити своїх колег, що з ними тепер дискутую, спільно звернутися до прокуратури СРСР з метою закласти кримінальну справу проти Сталіна (Джугашвілі) І. В. за злочини, з’ясовані вище. Я переконаний, що посмертне засудження так само можливе і законне, як можливі і законні посмертні регабілітації. Москва, 2 березня 1969”.

Лист П. Якіра широко циркулює у відписах по всьому Советському Союзу, зокрема по Україні.

ПОДІЇ ВЕЛИКІ І МАЛЕНЬКІ

НЕПРОДУМАНІ ФОРМУЛОВАННЯ

У „Підсумках і висновках Конгресу Українського Студентства”, що відбувся 1-5 липня ц. р. в Мюнхені (див. „Свобода” з 15 липня), завважується в деяких точках постанов непродумані формулювання. І так, у точці 4-ї 1-ої частини сказано: „Українське вільне студентство рішуче відкидає всі зв’язки з тими студентськими організаціями, цілі яких розходяться з цілями українського студентства”. Напевно цілі — і то цілком резонно — французького, італійського, німецького і ін. студентства розходяться не в одному питанні з цілями українського студентства, але це ще не дає причини до розриву з ними всяких зв’язків.

Точка 2-га 3-ої частини: „Політичні організації, які існують тільки з надією, що в разі визволення України вони будуть намагатися створити політичний, економічний і соціальний устрій лише за їхньою уявою, тоді їхнє існування є неоправдане тут, на еміграції”. — Поминаючи стилістичну незграбність цього формулювання, тяжко уявити собі еміграційну організацію, яка не мала б своєї власної політичної програми, отже візії, за реалізацію якої вона бореться. Чи не перекріється в цій точці взагалі потреба існування будь-якої політичної організації?

ПАПІР УСЕ ВІТЕРПИТЬ

„Вільне Слово” (Торонто), що, як відомо, 95% інформацій „запозичач” з інших українських газет, в числі з 5 липня потішило своїх читачів ще двома „родзинками”.

„Родзинок” 1-ий: Під вирізаним з американського часопису образком, на якому молода парочка схиляється над столом, рахуючи гроші, доліплений ось такий підпис, що пасує до того образка, як сідло до корови: „Ти читай уважно „Вільне Слово”, і тоді будеш знати, що діється в УНРаді і у визвольнофронтівців”.

„Родзинок” 2-ий: Можливо і в добрій вірі написаний „патріотичний” вірш, що за його надрукування відповідальність спадає лише на редакцію, а не на автора. Ось з того прадовгого вірша уривок:

Все я думав, що ми є велики
І в нас голови, як гора Ельбуст.
А в них є мозгу, як води в Нягара,
А мудрости, як в сонцю тепла.
А я бачу, що ми маленькі!
Навіть менші, як є мурашки,
Бо мурашки є вкупі з'єднані,
А ми розкинені як з вулькану кришочки.

ВІРА ВОВК У СОВЕТСЬКИЙ ГАЗЕТИ

У київській погромницькій „Літературній Газеті” з 8 серпня вміщено п'ять віршів української еміграційної поетеси Віри Вовк, члена об'єднання поетів-модерністів т. зв. Ньюоркської Групи і члена об'єднання письменників „Слово”. В редакційній передмові до цих віршів сказано:

„Близько місяця на Україні гостювала поетеса з Ріо де Жанейро Віра Вовк. Okрім Києва та Ірпінського будинку творчості письменників, побувала вона у Львові, де зустрічалася з літераторами. Авторка ряду поетичних збірок, викладач університету в Ріо де Жанейро, вона працює і як перекладач української радянської поезії”.

Минулого року, коли гостювала Віра Вовк у Києві, Микола Важан назвав її „заокеанською пташкою”.

Віра Вовк працювала як викладачка німецької літератури в Католицькому університеті в Ріо де Жанейро (Бразилія), але після повернення з СССР уже там не працює.

Цікава річ: як зареагують на появу її віршів у советській газеті Ньюоркська Група і „Слово”?

ЗАТУРКАНИЙ ПОЕТ

Молодий комсомольський поет Михайло Шевченко, начитавшись советської преси, так уявляє собі в харківському „Прaporі” побут української еміграції в Канаді:

МОНОЛОГ ЕМІГРАНТА

Тут, у Канаді,
Блазнями звеличиній,
Догорас мій день,
А на лавці стоїть домовина.
Наче віск, мое тіло
Чуже сонце байдуже присвічує
На півкулі диявола —
Мною проклятій половині.
В цьому світі несамовитім,
Де за долар торгають душами,
Я, зацькований зліднями

У чужій для мене країні,
Умираю,
вмирати
Іхньою правдою змушеній,
Умираю і сню
Захмелілими вишнями
на Україні.
Умерлини мої
Справляють мої супутники —
Дірки в сірих кишенях
І табличка „Шукаю роботи”...

Ось так затуркують советські пропагандисти голови української молоді! Ось так представляють вони її Канаду й Америку!

КОСМІЧНІ РАКЕТИ І ЧАЙНИКИ

На тій самій сторінці московської „Правди” з 23 травня ц. р., де вгорі вміщено велику статтю під заголовком „Наші ракети в космосі”, внизу подано коротку замітку з Одеси. Починається ця замітка так:

„У крамницю господарських товарів байдорим кроком вступив покупець.

— Мені потрібно чайника.

Продавець, якому вже набридло стереотипно відповісти „Нема в продажу”, вирішив пожартувати:

— Чайника? А може ще й на тарілочці?

— Авжеж. Тарілок мені теж треба.

Збагнувши, що іронія не досягла результату, продавець тяжко зіхнув. А покупець пішов із тим, з чим прийшов...

Ракети в космосі, а звичайні тарілки кат-ма.

СОВЕТСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ І „ЗОЛОТАРІ”

Кореспондент київського часопису „Молодь України”, П. Коломиєць, в числі з 28 червня, пишучи про Нью Йорк, очевидно, на основі „вірогідних” кореспонденцій московських журналістів, стверджує, що „незначні надвишки до зарплатні обслуговуючому персоналові: сміттярям, золотарям, водопровідникам — неприможні забезпечити бодай скромний прожитковий рівень”.

Бідолаха Коломисьць не знає, що „сміттярі” і водопровідники-„пломбери” в Нью Йорку заробляють за день стільки, скільки він за місяць не заробить. А ще не знає цей „столичний журналіст”, що професії „золотарів”, тобто осіб, що в бочках вивозять з виходків людські відпадки, не існує в Нью Йорку яких 60-70 років.

З НАГОДИ 75-ЛІТТЯ ХРУЩОВА

Хлопчик питается у Хрущова: „Чому ви, дядю Хрущов, сільське господарство завалили?” — „А хто це тобі сказав?!” — обурився Хрущов. — „Тато”, — відповів хлопчик. — „То скажи своєму татові, що я вмію саджати не тільки кукурудзу”.

**

Зразу після того, як Хрущова усунули з усіх постів в партії і уряді, прийшла до нього телеграма: „Ага! Молотов”.

Андрій Крижанівський

ІНТЕРВ'Ю З КОЛЬОРІТНИМ ДІДОМ

— Слухай сюди! — сказав редактор. — Знайдеш в колгоспі кольоритного діда. Ну, оновлений психологізм чорнозему, влучне слово про мікродобрива, гострій погляд на міні-спіднички... Одне слово, життя крізь призму віковічної мудrosti. Бо ми вже так засушилися на центнерах та гектарах, що живих людей не бачимо. А вони є!

— Вони справді... мають місце! — підтримав я розмову. — Бо живі люди, вони... живуть. А неживі, вони... той... навпаки...

— Що ти верзеш, що верзеш... — скривився редактор.

— Людина — цілий світ, народ скаже, як зав'яже, людина живе для щастя, як птах для...

— От-от, у такому самобутньому дусі. Тільки без самогонної лірики.

— Я ж непитущий!

— Усі ви непитущі!.. Щоб від репортажу не тхнуло! Щоб усе тонко було, естетично. Пам'ятаєш, як у мене: „Будьмо! — сказав дід Яків, відкоркувавши пляшку мускатного шампанського”.

— То я побіг за шампан... тобто — за грішми до бухгалтерії.

— Паняй... А на чому паляниці ростуть, хоч знаєш?

— На дріжджах! — кинув я і прищіпнув дверима якесь нечисте слово, пущене мені у спину.

**

— Є такий дід! — сказав чорнобривий голова колгоспу. — А ви не з „Перця” часом?

— Ні. Нам у пляні прогресу. Крізь призму діда. Щоб був психологізм чорнозему, міні-прислів'я, афоризми...

— Ага... Стирання граней між селом і містом. Це дід Павло може. Хоча він більше по критичній лінії. Мого попередника так чистив на загальних зборах, що пір'я летіло.

— І де ж той нещасний екс-голова дівся?

— Та в область перекинули, в управління.

— А-а...

— То я вас підкину на баштан до діда Павла, а опісля організуємо прес-бар.

— Кого?

— Прес-бар: пообідаємо-побалакаємо.

— А-а...

Сіли у „Волгу”. Поїхали.

— Телевізійні антени вписалися у пейзаж села, — відзначив я.

— Телевізорів як гною, — погодився голова.

— Гною не вистачає.

— Бетон і скло на тлі предковічних верб...

— Ага, нова крамниця, — пояснив голова.

— Як у місті!

— Точно! Теж нічого путнього нема.

— І все ж культура йде вперед!

— Ще як! Учора наш комірник побив дружину французькими шлейками. Замість віжок.

— Ор-ригінально!

— Авжеж! — голова натиснув акселератор.

— Асфальт веде село за обрій, — коментував я подорожні враження.

— Коли б то! Тільки до фарми замостили. А за фармою недавно авто райшляхвідділу в багні втопилось.

— А-а...

Звернули до лісосмуги. Над полем тріпотів паперовий змій. За ним бігли хлопчаки.

— Наша зміна, — сказав я. — Зоряні мрійники. Майбутні космонавти.

— Тпру-у! — голова натиснув на гамівці. — Приїхали. Курінь посеред баштану бачите? Ото і є резиденція діда Павла. До скорого побачення!

Курінь був темний, як студент-заочник. У кутку дід давав хропака.

— Привіт, діду! — гукнув я.

— Салют! — почув я хрипкий бас. — На практику чи що?

— На практику, — схитрував я на користь інтерв'ю. — Як життя?

— Мерсі, хріново. Дай в зуби, щоб дим пішов.

— Та що ви, діду!

— Дотеп такий, означає — закурити дай. Не чув?

„Перша ідіома”, — зазначив я, простягаючи у куток пачку „Прими”.

Чиркнула запальничка. Богнік вихопив із темряви скуювджену бороду й колючі очиці.

„Від кресала до запальнички”, — зафіксував я у пам'яті психологічну деталь.

— Відстась від життя! — критикнув мене дід. — Треба курити сигарети з фільтром.

— Діду, може, на сонечко вийдемо? — за-
пропонував я, намацуючи у темряві свій запис-
ничок.

— Пардонуюсь! Радикуліт мені до феньки
— у мене техаські джинси.

„Взасмопроникнення культур!” — майнула
в мене думка.

— Не те нині село, діду, як колись, — під-
строювався я.

— „Колись було, та загуло! Тепер як кра-
шанка село!” — продеклямував дід.

— Як писанка! — вихопилось у мене.

— Як писанка — вже хтось використав.
Власна образна концепція світу — ось що го-
ловне.

— Що-що?

— Така селявуха. Знаменитий дотеп від
французького „се ля ві”, що означає — „таке
життя”. Не шурупаєш у культурі, бебі!

— „Не дід, а золота жила, — аж затрусиився я.
— Інтелектуал ріллі!”

— Які думки навіює вам сучасне поле, діду?

— Інтелігентність скрізь своє візьме, — за-
хрипів дід. — Слухай рядки, які народилися в
мене біля силосної ями:

Відвезем, доярко Дарко,
Сім надій молока.
Злізем з МАЗу — дамо газу
І ушкварим голака!

Відчуваєш, як тонко я ввів сучасний ритм і
 дух в інтерпретацію а ля примітив? — коментував
геніальний дід. — І головне — є підтекст
у контексті основного тексту.

— Ваша думка про сільське культурне буд-
дівництво та його проблеми, — питався я ді-
да далі.

— Ці проблеми треба вирішувати комплексно: щоб був пивний бар, а біля нього більярд,
потім коктейль-гол ...

— Далі бібліотека, — підказав я.

— Та ні, бібліотек усюди повно. Далі — кафе з танцями, а вже потім ще один бар... з телевізором.

— А якщо...

— Слухай, ти мені вже набрид зі своїми на-
ївами. Хиляй у своїх справах, а я вдарю по
сну. Бо мені усю ніч в преферанс грati — в
епіцентрі райцентру компашка підібралася ...

До вагона мене підсаджував голова колгос-
пу з усіма своїми помічниками. Дався взнаки
прес-бар.

— Не дід, а Гомер! — репетував я. — Нарис
напишу! Баладу в прозі!

— Тільки без домислу, — вмовляв мене го-
лова. — Бо чус мос серце, щось не те вам на-
балакав дід Павло. Може жартував? Не забудьте, що кожний гектар дасть п'ятсот карбован-
ців чистого прибутку ...

— Геть цифри, які затуляють живих людей!
— кричав я. — Поему в прозі напишу! Бороду діда Павла на сто рядків розпишу!

— Яку бороду, яку бороду? — зашумів го-
лова.

— Мудру бороду! І джинси розпишу!

— Які джинси?

— Техаські. І вірші дідові — інтелектуаль-
ний примітив!

— Та що ви! Нема бороди у діда Павла, і
штані у нього ватяні, і вірші він не пише ...
Ви, мабуть, надибали у курені оте бородате ле-
дащо, яке у діда Павла кавунами щодня по-
хмеляється. З літературного інституту воно, на
поета вчиться ...

Поїзд рушив.

— Ря-туй-те! — заголосив я. — Катастрофа!

— Без паніки! — голова утримав мене на
підніжці. — Самодіяльність нашу розпишіть —
у Болгарію їздили, ій-бо! А покищо тримайте
оце для байдарости духу ...

І голова тицьнув мені на ходу пляшку ...
мускатного шампанського. Заткнуту кукуру-
дзяним качаном.

(„Дніпро”, Київ)

КОСМІЧНА ПРОГРАМА РЕД. О. ШТУЛЯ

У своєму вогнистому і предовому програмовому сло-
ві на бенкеті в Дітройті 2-го серпня ц. р. ред. О.
Штуль-Жданович, говорячи про себе і своє політичне
угруповання, навів потрясаючі уяву паралелі. „Бачи-
мо, — сказав він, — що в Україні виходить на кін нове
покоління борців за політичні й державні цілі на-
ції. Вони ставлять перші кроки, кроки обережні, що на-
гадують кроки космонавтів на Місяці. Ми в якійсь мірі
мусимо сповінити ролю тих техніків, що з бази в Гюс-
тоні помагали їм розв'язувати труднощі”...

Буйна фантазія ред. О. Штуля виносить його в кос-
мічні простори, у стан політичної невагомості.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!